Çeviren:
Bahadırhan
Bozkurt

Dünya
Edebiyatı
Roman

Nuh'un Çocukları

Eric-
Emmanuel
Schmitt

Eric-Emmanuel Schmitt, Fransız romancı, oyun yazarı ve sinema yönetmeni. 1960 yılında Lyon'da doğdu. 1980-1985 yılları arasında École Normale Supérieure'de felsefe eğitimi aldı. Eserlerinde Tanrı, dinler, şiddet ve kutsal arasındaki bağ, yitirilen kimlik, davranışların gizemi gibi konulara yer veren Schmitt'in kitapları 45 dile çevrildi, tiyatro oyunları 50'den fazla ülkede sahnelendi.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Adolf H.'nin Diğer Yaşamı
Yüzlerin Ötesini Gören Adam
Bir Aynada Üç Kadın

Görünmeyen Döngü:
Oscar ve Pembeli Meleği
Milarepa
Madam Pylinska ve Chopin'in Sırrı
Mösyö İbrahim ve Kuran'ın Çiçekleri
Bayan Ming'in Hiç Olmayan On Çocuğu
Şişmanlayamayan Sumocu
Nuh'un Çocukları
Félix ve Görünmez Kaynak

NUH'UN ÇOCUKLARI

Orijinal adı: L' enfant de Noe
© Éditions Albin Michel, Paris 2004
Yazan: Éric-Emmanuel Schmitt
Fransızca aslından çeviren: Bahadırhan Bozkurt
Yayına hazırlayan: Nimet Kirşan

Türkçe yayın hakları: © 2026 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Nisan 2026 / ISBN 978-625-8593-27-3
Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Geray Gençer
Sayfa uygulama: Gökçen Yanlı
Baskı: Ayhan Matbaa Basım San. Tic. Ltd. Şti.
Mahmutbey Mah. 2622 Sok. No: 6/41
Bağcılar - İSTANBUL
Tel. (212) 445 32 38 / Faks (212) 445 05 63
Sertifika no: 44870

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Nuh'un Çocukları

Eric-Emmanuel Schmitt

Çeviren: Bahadırhan Bozkurt

Doğan Kitap

Görünmeyen Döngü

Görünmeyen Döngü serisi, birbirinden bağımsız romanlardan oluşmakla birlikte ortak bir temayı paylaşır: Anlam arayışı. Serinin her kitabında, başkahraman yaşamının yas, terk ediliş, hastalık ya da savaş gibi belirleyici bir anında kendini beklenmedik bir karşılaşmanın içinde bulur ve bu, ona yola devam etme gücü verir. Ayrıca bu karşılaşma manevi bir deneyime dönüşür, ruhsal bir derinliği açığa çıkarır.

Serideki kitaplara bakarsak: *Milarepa* Tibet Budizmini, *Mösyö İbrahim ve Kuran'ın Çiçekleri* İslamiyeti, özellikle de tasavvufu, *Oscar ve Pembeli Meleği* Hıristiyanlığı, *Nuh'un Çocukları* Museviliği, *Şişmanlayamayan Sumocu* Zen Budizmini, *Bayan Ming'in Hiç Olmayan On Çocuğu* Konfüçyüsçülüğü, *Madam Pylinska ve Chopin'in Sırrı* ise müziğin ruhla kurduğu ilişkiyi merkeze alır. *Félix ve Görünmez Kaynak*'ta ise animist düşünce işlenir.

Eric-Emmanuel Schmitt, maneviyatı hümanist bir bakış açısıyla ele alır. Onları, hayatta yol almayı kolaylaştıran bilgelik ve şiir hazineleri olarak görür. Onun yaklaşımının özgünlüğü de burada yatar: Okurunu dönüştürmeye ya da inançlar üzerine anlamsal bir eleştiri sunmaya çalışmaz; bunun yerine, beklenmedik empati alanları yaratarak keşfetmeye, sezgisel olarak hissetmeye davet eder.

Bu kitaba kısmen esin kaynağı olan,
dostum Pierre Perelmuter için...

Namur'deki Saint-Jean-Baptiste Kilisesi naibi Rahip Andre
ve bütün Uluslararası Dürüstler[1] anısına...

1. Yahudi soykırımı sırasında Yahudileri kurtarmak için hayatını riske atan Yahudi olmayan kişilere verilen onursal unvan. (ed.n.)

On yaşıma geldiğimde, her pazar mezata çıkarılan bir grup çocuktan biriydim.

Aslında tam anlamıyla satıldığımız söylenemezdi. Alıcı bulabilmemiz için podyum gibi bir yerde yürümemiz istenirdi. Seyircilerin arasında bizi evlat edinmek isteyecek çiftler bulunabileceği gibi nihayet savaştan dönen gerçek ailelerimiz de olabilirdi.

Her pazar, gerçek ailem tarafından tanınmayı, olmazsa birileri tarafından seçilmeyi umarak çıkardım oraya.

Her pazar, Sarı Villa'nın sundurmasının altında gidilecek on adımlık yolum vardı; kendimi göstermek için on adım, bir aileye sahip olmak için on adım, yetimliğe son vermek için on adım. İlk adımlarımı atmak sorun olmazdı, hatta sabırsızlık beni sahneye fırlatırdı ama daha yolun yarısına geldiğimde bacaklarım beni taşımaz hale gelirdi. Sahnenin ucuna geldiğimde ise tıpkı bir atlama tahtasının kenarına gelmişim gibi beni bekleyen boşluğa ulaşırdım. Bir uçurumdan bile daha derin bir sessizlikti burası... Sıra sıra dizilmiş başlar, şapkalar, kel kafalar ve topuzlu saçlar arasında bir çift dudak haykırmalıydı: "Oğlum!" ya da "Onu istiyorum! Onu evlat ediniyorum!" Parmak uçlarımda yükselip gergin bedenimle beni terk edildiğim yalnızlıktan kurtaracak bu çağrıya uzanır, hemen üstüme başıma çekidüzen verirdim.

Gün doğar doğmaz yatakhaneden fırlar, doğruca buz gibi tuvalete gider, âdeta bir taş gibi sert, yumuşamaya direnen, köpüğü kıt yeşil sabunla tenimi zımparalamaya başlardım. Saçlarımı bana itaat ettiklerinden emin olana dek en az yirmi defa tarardım. Mavi ayin kıyafetlerimin omuzları artık daralmıştı, hem kolları hem de boyu kısa geliyordu, büyüdüğümü belli etmemek için kendimi âdeta kaba kumaşın içine sıkıştırıyordum.

Beklerken kimse ne yaşayacağını bilmiyordu; büyük bir mutluluk mu, yoksa azap mı? Yere nasıl düşeceğimizi bilmediğimiz bir atlayışa hazırlanıyorduk. Belki ölecek, belki de alkışlanacaktık.

Kuşkusuz ayakkabılarım kötü bir izlenim bırakıyordu. İki parça berbat karton. Deliklerden ayakkabı görünmüyordu. Bu delikler de rafyayla bağlanmıştı. Parmaklarımın ortada olduğu, soğuğa ve rüzgâra açık, havadar bir modeldi. Üstündeki çamur kuruduğundan beri oldukça dayanıklı bir çift bota dönüşmüştü. Eriyeceklerinden korktuğum için temizleme riskini göze alamıyordum. Ayakkabı olduğunun tek belirtisi onları ayağımda taşımamdı. Eğer elimde taşısaydım eminim bana kibarca çöpü gösterirlerdi. Belki de hafta içi giydiğim terliklerimi saklamalıydım. Neyse ki Sarı Villa'nın ziyaretçileri oturdukları yerden bu durumu fark edemiyorlardı! Zaten beni ayakkabılarım için reddedecek değillerdi! Hem kızıl saçlı Leonard ailesini yalınayak dolaşırken bulmamış mıydı?

"Yemekhaneye dönebilirsin Joseph."

Her pazar umutlarım bu cümleyle yitip gidiyordu. Peder Pons bu kez de olmadığını ve sahneyi terk etmem gerektiğini bildiriyordu.

Yarım bir dönüş. Ortadan kaybolmak için gereken on adım. Acılara dönmek için on adım. Yeniden öksüz olmak için

on adım. Sahnenin başında çoktan başka bir çocuk belirmişti. Kaburgalarım kalbimi eziyordu.

"Sizce başarabilecek miyim peder?"

"Neyi oğlum?"

"Aile bulabilmeyi."

"Aile! Umarım gerçek ailen için tehlike geçmiştir ve pek yakında ortaya çıkarlar."

Durmadan kendimi gösterip bir sonuç alamayınca, sonunda kendimi suçlu hissetmeye başlamıştım. Aslında gecikenler, bir türlü gelmeyenler onlardı. Geri dönmeyenler. Bu sadece onların suçu muydu? Hem hâlâ yaşıyorlar mıydı ki?

On yaşındaydım. Ailem beni üç yıl önce yabancılara emanet edip gitmişti.

Savaş biteli birkaç hafta olmuştu. Savaşla birlikte umut ve hayal dönemi de sona ermişti. Biz, yani saklanmış çocuklar, hâlâ bir ailenin parçası mıyız, yoksa bu dünyada yalnız mı kalacağız, kafamıza bir darbe yer gibi öğrenmek için gerçeğe dönmek zorundaydık...

Her şey tramvayda başlamıştı.

Annem ve ben, kıvılcımlar saçarak metal homurtularla ilerleyen sarı bir vagonun bir köşesinde oturmuş Brüksel'i geçiyorduk. Bizi hızlandıranın tepemizdeki bu kıvılcımlar olduğunu sanıyordum. Annemin dizinin dibinde, onun tatlı kokusuyla sarmalanmış, tilki kürkünden yakasına da iyice yerleşmiş, şu gri şehrin ortasından hızla giderken hayat doluyduk, sadece yedi yaşındaydım ama bu dünyanın kralı bendim: Savulun millet! Biz geliyoruz! Arabalar sağa sola sapıyor, faytonlar afallıyor, yayalar kaçışıyor, ben ve annem ise imparatorluğun saltanat arabasındaymışız gibi ilerliyorduk.

Bana annemin neye benzediğini sormayın: Güneş tarif edilebilir mi? Annemden sıcaklık, kudret, neşe yayılıyordu. Yüz hatlarından ziyade etkisini hatırlıyorum. Onun yanındayken gülümserdim ve başıma asla kötü bir şey gelmezdi. Bu yüzden Alman askerleri vagona girdiklerinde hiç kaygılanmadım. Dilsiz çocuk rolü yapmam yeterliydi. Yiddiş[2] konuşmamın beni ele vereceğinden çekinen ailemle birbirimize söz vermiştik; bakır yeşili üniformalar ya da siyah deri paltolar yanımıza yaklaştığında susuyor, konuşmayı kendime yasaklıyordum. 1942 hepimizin sarı yıldızlar taşıdığı yıldı ama usta terzi olan babam, bizim için yıldızı gizleyen ve gerektiğinde tekrar gö-

2. Almanca ve İbranice karışımı bir dil. (ç.n.)

rünür yapan paltolar dikmenin bir yolunu bulmuştu. Annem bunlara "kayan yıldızlarımız" diyordu.

Askerlerin bizi fark etmeden konuştukları sırada annemin kasıldığını ve titrediğini hissettim. Bu içgüdüsel bir şey miydi, yoksa onu tedirgin eden bir cümle mi duymuştu?

Ayağa kalktı, eliyle ağzımı kapattı ve ilk durakta beni çarçabuk basamağa doğru itti. Kaldırıma çıktığımızda sordum:

"Burası eve çok uzak! Niye indik ki?"

"Biraz dolaşacağız Joseph. Dolaşmak ister misin?"

Annemin istediği her şeyi ben de isterdim; her ne kadar henüz yedi yaşındaki bacaklarımla ona eşlik etmekte zorlansam, her zamankinden daha acele, sık ve çabuk adımlarına yetişmekte güçlük çeksem de isterdim.

Yoldayken bana şunu teklif etti:

"Büyük bir hanımı ziyaret edeceğiz. İster misin?"

"Olur. Kim?"

"Kontes Sully."

"Boyu kaç?"

"Efendim?"

"Büyük bir hanım demiştin..."

"Soylu bir hanım demek istedim."

"Soylu mu?"

Annem bana bir soylunun, kökeni çok eskilere dayanan bir aileden geldiğini ve yalnızca bu durumuna bile çok saygı göstermek gerektiğini açıklarken, bizi uşakların karşıladığı, otel gibi muhteşem bir malikânenin kapısından girdik.

O anda hayal kırıklığına uğradım çünkü bize doğru gelen kadın pek de gözümde canlandırdığım gibi değildi: "Köklü" bir aileden gelen Kontes Sully oldukça genç görünüyordu ve "soylu" doğan bu "büyük" kadının boyu da hemen hemen benimki kadardı.

Alçak sesle çabuk çabuk konuştular, sonra annem bana sarıldı ve o dönene kadar burada beklememi istedi.

Ufak tefek, genç ve hayal kırıklığı yaratan kontes beni salona götürdü, pasta ve çay ikram etti, piyanosunda bana parçalar çaldı. Tavanların yüksekliği, yiyeceklerin bolluğu ve müziğin güzelliği karşısında durumumu tekrar gözden geçirmeyi kabul ettim ve güzel bir koltuğa keyifle gömülerek bu kadının "büyük bir hanım" olduğunu kabullendim.

Piyano çalmayı bırakıp iç çekerek duvardaki saate baktı, sonra yanıma geldi, alnında tasalandığını işaret eden bir çizgi belirmişti.

"Joseph, şimdi sana anlatacaklarımı anlayabileceğinden emin değilim ama damarlarımdaki kan gerçeği çocuklardan gizlememizi istemiyor."

Eğer bu bir soyluluk geleneği ise bunu bana niye söylüyordu ki? Beni de mi soylu sanıyordu acaba? Ayrıca öyle miydim? Ben? Soylu? Belki de... Neden olmasın? Eğer soylular bu kadın gibiyse, yani büyük ya da yaşlı olmak gerekmiyorsa benim de şansım vardı.

"Joseph, ailen ve sen büyük tehlike altındasınız. Annen sizin mahallede tutuklamalar olacağının konuşulduğunu duymuş. Babana ve mümkün olduğunca çok kişiye haber vermek için gitti. Seni koruyabilmek için de bana emanet etti. Döneceğini umuyorum. İşte böyle... Gerçekten döneceğini umuyorum."

Doğrusu ben de her gün soylu olmak istemezdim; gerçek acı bir şeydi.

"Annem her zaman gelir. Neden hâlâ dönmedi acaba?"

"Polis durdurmuş olabilir."

"Ne yaptı ki?"

"Hiçbir şey yapmadı. O sadece..."

O anda kontes öyle bir iç çekti, öyle bir inledi ki kolyesindeki inciler çarpıştı. Gözleri dolmuştu.

"O sadece ne?" diye sordum.

"O Yahudi."

"Tabii ki. Bizim ailede herkes Yahudi. Ben de öyleyim."

Haklı olduğum için beni iki yanağımdan öptü.

"Peki, siz de Yahudi misiniz?"

"Hayır. Ben Belçikalıyım."

"Benim gibi yani."

"Evet, senin gibi. Ve Hıristiyan'ım."

"Hıristiyan, Yahudi'nin tersi mi?"

"Yahudi'nin tersi Nazi."

"Hıristiyanları durdurmuyorlar mı?"

"Hayır."

"O zaman Hıristiyan olmak daha iyi."

"Bu karşında kimin olduğuna bağlı. Gel Joseph, sen annenin gelmesini beklerken ben de sana evi gezdireyim."

"Bak işte! Siz de geleceğini düşünüyorsunuz!"

Kontes Sully elimden tuttu ve beni muhteşem güzellikteki vazolar, tablolar, zırhlarla dolu diğer katlara çıkan merdivenlere götürdü. Odasında, üzerinde baştanbaşa elbiseler asılmış askılarla dolu bir duvar gördüm. Biz de bizim evde, yani Schaerbeck'te elbiselerin, kumaşların ve ipliklerin arasında yaşıyorduk.

"Siz de babam gibi terzi misiniz?"

Gülüyordu.

"Hayır. Ben baban gibi terzilerin diktikleri elbiseleri satın alıyorum. Onların yaptıklarını alan birileri olmalı, değil mi?"

Onaylayarak kafa salladım ama kontesin bu kıyafetleri bizden almadığını ona belli etmedim çünkü bizim evde daha önce hiç böyle güzel giysiler, işli danteller, pırıltılı ipekler, işlemeli tüller, mücevherlerle bezenmiş düğmeler görmemiştim.

Kont geldi, kontes durumu ona açıklayınca dikkatle bana baktı.

Kont bir soylu portresine çok daha fazla uyuyordu. Uzun boylu, zarif ve yaşlıydı, ayrıca bıyığı da ona saygın bir hava veriyordu. Bana öyle tepeden bakıyordu ki o anda tavanları kont için yükselttiklerini anladım.

"Gel bakalım, bizimle yemek ye."

Sesi bir soylu sesiydi, bundan emindim! Kalın, ciddi, kesin bir ses; şamdanların aydınlattığı bronz heykellerin renkleri gibi.

Akşam yemeği boyunca uslu davranıp ancak gerektiği zaman konuşarak görevimi yerine getirdim; hem de şu soy meselesi kafamı karıştırmasına rağmen. Soylu muydum, değil miydim? Eğer Sully'ler bana yardım etmeye hazırlarsa bu onlarla aynı soydan olduğum anlamına mı geliyordu? Demek ki soyluydum?

Portakal çiçeği çayı içmek için salona geçtiğimizde sorularımı sesli olarak da sorabilirdim ancak olumsuz bir yanıt alma korkusuyla, en azından bir süre daha bu soruyla yaşamayı tercih ettim.

Zil sesi duyulduğunda yatma vaktim çoktan geçmişti. Uyuşuklukla uzandığım koltuktan annem ile babamın salonun girişinde belirdiklerini görünce ilk kez onların farklı olduklarını anladım. Donuk renkli giysilerinin altında çökmüş omuzlar, ellerinde ahşap valizlerle geldikleri geceden de hitap ettikleri o parlak ev sahiplerinden de korkarcasına tereddüt ve kaygıyla konuşuyorlardı. Ailemin fakir olup olmadığını merak ettim.

"Baskın! Herkesi tutukluyorlar. Kadınlar ve çocukları bile. Rosenberg ailesi. Meyer ailesi. Leagerler, Perelmuterler. Hepsi..."

Babam ağlıyordu. Hiç ağlamayan babamın, Sully'ler gibi insanların evinde ağlaması beni utandırmıştı. Bu samimiyet ne ifade ediyordu? Soylu olduğumuzu mu? Uyuduğumu sandıkları koltukta kıpırdamıyor, her şeyi izleyip dinliyordum.

"Gitmek... ama nereye? İspanya'ya varabilmek için önce hiç de güvenli olmayan Fransa'yı geçmek gerekir. Hem sahte belgeler olmadan..."

"Görüyor musun Mishke" diyordu annem, "Rita Hala'yla Brezilya'ya gitmeliydik."

"Babam hastaydı, bu mümkün değildi!"

"Şimdi öldü, ruhu şad olsun."

"Evet, artık çok geç."

Kont Sully de söze karıştı.

"Sizinle ben ilgileneceğim."

"Hayır, mösyö, bizim kurtuluşumuzun önemi yok. Joseph'i kurtarmak gerek. Öncelikle onu. Hatta gerekirse bir tek onu."

"Evet" dedi annem de ekleyerek, "güvende olması gereken Joseph."

Bana göre bunca ilgi benim soylu olduğum konusundaki sezgimi doğruluyordu. Zaten ne olursa olsun bizimkilerin gözünde öyleydim.

Kont onları yeniden sakinleştirdi.

"Elbette Joseph'le ilgileneceğim. Sizinle de ilgileneceğim ancak ondan geçici olarak ayrılmayı kabul etmelisiniz."

"Canım Josephim..."

Annem kibarca omzuna dokunan kontesin kollarına yığıldı. Babamın beni şaşırtan gözyaşlarından farklı olarak anneminkiler içimi parçalıyordu.

Eğer soyluysam artık uyuma numarası yapamazdım. Bir şövalye gibi annemi teselli etmek için koltuğumdan fırladım. Aslında yanına gittiğimde başıma geleceği bilmiyordum, düşündüğümün tersi oldu: Annemin bacaklarına sarıldım ve ondan daha kuvvetli bir şekilde ağlamaya başladım. Böylece bir gecede Sully'ler tüm aileyi ağlarken görmüş oldu! Sonra gel de bizim soylu olduğumuza inan.

Babam hepimizi şaşırtarak valizlerini açtı.

"Alın mösyö. Mademki size olan borcumu asla ödeyemeyeceğim, sahip olduğum her şeyi size veriyorum, işte diktiğim son elbiseler."

Dikip özenle askılara yerleştirdiği ceketleri, pantolonları, etekleri çıkardı. Her zamanki alışkanlığıyla, kumaşın yumuşaklığını ve dökümünü belirginleştirerek malına değer katan becerikli bir dokunuşla kumaşları elinin tersiyle okşadı.

Ben kontesin odasını görmüştüm ama babam görmediği için içim rahattı, o güzel elbiseleri görmediğine şükrettim, yoksa böyle seçkin insanlara böyle sıradan şeyler takdim etmeye cesaret etmenin mahcubiyetiyle yıldırım çarpmışa döner, oracıkta ölürdü.

"Hiçbir şekilde ödeme kabul etmiyorum dostum" dedi kont.

"Israr ediyorum..."

"Beni kırmayın. Ben bir menfaat peşinde değilim. Lütfen, kıymetli hazinenizi kendinize saklayın, mutlaka işinize yarayacaklardır."

Kont babamın elbiselerine "hazine" demişti! Acaba ben mi yanılmıştım?

Bizi malikânenin en üst katına çıkarıp bir çatı katı odasına yerleştirdiler.

Çatının tam ortasındaki pencereden görünen yıldız tarlasına hayran kalmıştım. Daha önce gökyüzünü böyle seyretme şansım olmamıştı çünkü bodrum katındaki dairemizin tavanın hemen dibindeki minik penceresinden yalnızca ayakkabıları, köpekleri ve ellerde taşınan poşetleri görebiliyordum. O evrensel kubbe, elmaslarla işlenmiş koyu bir kadife gibi, her katında ayrı bir güzelliğin ışıldadığı soylu bir malikânenin kaçınılmaz zirvesiydi. Sully'ler yalnızca altı katlı malikâneye ve

içinde yaşayanlara değil, ayrıca onları bunaltmayan bir gökyüzüne, yıldızlara da sahipti. Soylu olmayı çok sevmiştim.

"Şunu görüyor musun Joseph?" dedi annem. "O yıldız bizim yıldızımız. Senin ve benim."

"Adı ne?"

"Herkes ona Çobanyıldızı diyor, biz de ona 'Joseph ve annesinin yıldızı' diyeceğiz."

Annem yıldızlara yeniden isim vermeyi severdi.

Ellerimle gözlerimi kapadı, beni şöyle bir döndürdü ve tekrar gökyüzünü gösterdi.

"Nerede? Bana gösterebilir misin?"

Sonsuzluğun içinde "Joseph ve annesinin yıldızını" bulmayı öğrendim.

Beni göğsüne bastırarak Yiddiş bir ninni mırıldandı. Ezgiyi bitirince ona yıldızımızı göstermemi istedi. Sonra yeniden mırıldanmaya başladı. Uykuya yenilmemek için direniyor, bu anı doyasıya yaşamaya çabalıyordum.

Babam odanın diğer tarafında valizlerin üzerine eğilmiş, homurdanarak elbiseleri katlıyordu. Annemin mırıldandığı iki kıtanın arasında babama seslenecek gücü topladım:

"Baba, bana dikiş dikmeyi öğretecek misin?"

Birden şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi.

"Hadi ama" diye ısrar ettim. "Ben de hazine yapmak istiyorum. Senin gibi."

Yanıma geldi. Her zaman katı ve mesafeli görünen babam, beni kendine çekip sıkıca sarıldı.

"Sana bildiğim her şeyi öğreteceğim Joseph. Hatta bilmediklerimi de."

Gür ve sert siyah sakalı her zamanki gibi canını acıtıyor olmalıydı; durmadan yanaklarını kaşır ve kimsenin sakalına

dokunmasına izin vermezdi. Ama bu gece kesinlikle sesi çıkmıyordu, sakalına merakla dokunmama müsaade etti.

"Yumuşak, değil mi?" dedi annem kızararak, bana bir sır veriyor gibiydi.

"Hadi bakalım, saçmalamayın" diye homurdandı babam.

Odada bir büyük bir de küçük iki yatak vardı. Annem büyük yatakta onlarla yatmam için ısrar etti. Babamsa bu işe fazla itiraz etmedi. Soylu olduğumuzdan beri gerçekten de çok değişmişti.

Ve orada, gözlerimi Yiddiş şarkılar söyleyen yıldızlara dikip son kez annemin kollarında uyudum.

Birbirimize veda etmedik. Belki bu içinde bulunduğumuz karışık durumun bir sonucuydu. Belki de bilerek böyle yaptılar. Şüphesiz bu sahneyi yaşamak istemediler, aslında daha çok bana yaşatmak istemediler... Ben daha farkına varmadan aramızdaki bağ koptu, ertesi gün gitmişlerdi ve bir daha da dönmediler.

Konta ve küçük kontese nerede olduklarını her soruşumda aldığım cevap aynı oluyordu: "Güvendeler."

Hayatımdan memnundum çünkü bütün enerjimi yeni yaşamıma, yani soylu yaşantıma harcıyordum.

Bu devasa yapının köşesini bucağını keşfetmediğim ya da gümüşleri parlatan, halıları döven ve minderleri kabartan hizmetçilere eşlik etmediğim zamanlarda, Fransızcamı geliştiren ve en küçücük Yiddiş sözcüğü bile kullanmamı yasaklayan kontesle birlikte salonda vakit geçiriyordum. Bana bol bol pasta yedirip piyanosuyla vals çaldıkça daha da uslu davranıyordum. Soylu statümün kesin olarak kabul edilmesi için telaffuzu zor, tartışılmaz bir biçimde sıkıcı, benimkine göre renksiz ve monoton ama aynı zamanda yumuşak, ölçülü ve nazik olan bu dili öğrenmem gerektiğine ikna olmuştum.

Misafir geldiğinde kont ve kontese "amcacığım" ve "teyzeciğim" diye hitap etmek zorundaydım çünkü beni Hollandalı yeğenlerinden biri olarak takdim etmişlerdi.

Bir sabah polis evi basana kadar bunun doğru olduğuna neredeyse inanmıştım.

"Polis! Açın! Polis!"

Polisler zili çalmak yetmezmiş gibi ana kapıyı kırarcasına yumrukluyorlardı.

"Açın! Polis!"

Kontes ipek sabahlığıyla odama daldı ve beni kollarına alıp yatağına kadar götürdü.

"Korkma Joseph, sorulanlara Fransızca cevap ver, benim her zaman yaptığım gibi."

Polisler merdivenleri çıkarken, biz de arkamıza yaslanmış hiçbir şey olmamış gibi bir hikâye okumaya başlamıştık.

İçeri girip bize öfkeli bir bakış attılar.

"Siz Yahudi bir aileyi saklıyorsunuz!"

"İstediğiniz her yere bakınız" dedi kontes kibirle, "duvarları dinleyiniz, sandıkları kırınız, yatakların altına bakınız, hiçbir şey bulamayacaksınız. Bununla birlikte sizi temin ederim ki bu şekilde davranmaya devam ederseniz, ilerleyen günlerde ismimi çok fazla duymak durumunda kalabilirsiniz."

"Hakkınızda ihbar var, madam."

Kontes hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden her önlerine gelene inanmalarına öfkelendi; onlara bu işin burada bitmeyeceğini, Kraliçe Elizabeth'le sıkı fıkı olması sayesinde saraya kadar intikal edeceğini bildirdi, daha sonra da polislere yaptıkları bu hatanın kariyerlerine mal olacağını, bu konuda kendisine güvenebileceklerini söyledi!

"Her yeri arayın! Çabuk!"

Bunca öfke ve kendine güven karşısında polis şefi duraksar gibi oldu.

"Sorabilir miyim madam, kim bu çocuk?"

"Yeğenim. General von Grebels'in oğlu. Size soyağacımızı göstermek zorunda mıyım? Âdeta intihar etmek istiyorsunuz."

Sonuçsuz bir aramadan sonra polisler özür dilediler, utana sıkıla kem küm edip gittiler.

Kontes yataktan çıktı. Sinirle ağlamaya başladı, aynı zamanda da gülüyordu.

"Benim sırlarımdan birini öğrenmiş oldun Joseph, kadınsı numaralarımdan birini."

"Hangisini?"

"Kanıtlamak yerine suçlamak. Şüpheye düştüklerinde saldırmak. Savunma yapmak yerine diş göstermek."

"Bu kadınlara özgü bir şey mi?"

"Hayır. Sen de kullanabilirsin."

Ertesi gün Sully'ler artık onlarla kalamayacağımı çünkü söyledikleri yalanın soruşturmada ortaya çıkacağını söylediler.

"Peder Pons gelecek ve seninle ilgilenecek. Emin ellerde olacaksın. Ona sen de 'peder' diye hitap etmelisin."

"Peki amca."

"Ona 'peder'[3] demen bana 'amca' dediğin gibi insanlara onun 'baban' olduğuna inandırmak için değil. Peder Pons'a herkes 'peder' der."

"Siz de mi?"

"Biz de. O bir rahiptir. Ona başvurduğumuzda 'peder' deriz. Polisler de öyle söyler. Alman askerleri de. Herkes. İnanmayanlar bile."

"Onun pederleri olduğuna inanmayanlar mı?"

"Tanrı'ya bile inanmayanlar."

---

3. Fransızca "mon père" ifadesi rahiplere hitap şeklidir. Kelime anlamı "baba" olsa da biyolojik babayı değil, ruhani otoriteyi ifade eder. Türkçede "peder" şeklinde ifade edilir ama bazı yerlerde peder için "baba" kelimesi de kullanılmıştır. (ed.n.)

Herkesin babası sayılan ya da öyleymiş gibi görünen birine rastladığım için çok şaşırmıştım.

"Bu Peder Pons'un ponza taşıyla bir alakası var mı?"

Birkaç gündür bu yumuşak ve hafif taşı düşünüyordum, ben banyo yaparken ayaklarımı ovalayayım ve ölmüş derilerden kurtulayım diye kontes bana ponza taşı getirmişti. Fare şeklindeki bu cisim bir taştan beklenmeyecek şekilde suyun üzerinde durabilme ve ıslandığında kirli beyazdan antrasit siyaha renk değiştirebilme özelliğiyle beni kendisine hayran bırakmıştı. Sully'ler gülmekten kırılıyorlardı.

"Eğlenmek için bir sebep göremiyorum" dedim alınganlıkla. "Belki de ponza taşını o keşfetti ya da uydurdu... Sonuçta birisi bunu yapmış olmalı!"

Sully'ler dalga geçmeyi bırakıp başlarıyla onayladılar.

"Haklısın Joseph, bu kişi o olabilirdi. Yine de onun taşla hiçbir alakası yok."

Yine de... Zili çalıp ardından Sully'lerin malikânesine girdiğinde ben hemen o olduğunu anladım.

Bu uzun boylu, zayıf adam birbiriyle ilgisi olmayan iki parçadan oluşmuş izlenimi veriyordu: baş ve geri kalanlar. Vücudunun içi boş gibiydi, hiçbir girintisi çıkıntısı olmayan siyah cüppesinin kumaşı askıya asılmış gibi dümdüz duruyor, daha önce hiç kimsenin ayağında görmediğim kadar parlak ayakkabılarını bile örtüyordu. Öte yandan pembe, etli, masum, tıpkı banyodan çıkmış bir bebeğinkine benzeyen yüzü göze çarpıyordu. İnsan öpmek, yanaklarını mıncıklamak istiyordu.

"Günaydın peder" dedi kont. "İşte Joseph."

Yüzünün neden beni şaşırtmakla kalmayıp bir de güven duygusu verdiğini anlamaya çalışarak hayran hayran izliyordum. Neyin güveni? Kara gözleri gözlüğünün çerçevesinin ardından beni tatlı tatlı süzüyordu.

Birden her şey netleşti.

"Saçınız yok!" diye haykırdım. Gülümsedi ve o anda onu sevmeye başladım.

"Çoğu döküldü. Kalan birkaç teli de ben kazıdım."

"Niçin?"

"Saçımı taramakla vakit kaybetmemek için."

Kahkahayı patlattım. Kendisi bile neden kel olduğunun farkında değildi. Bu çok komikti... Sully'ler cevap bekleyen yüzlerle bana bakıyorlardı. Onlar da mı farkında değillerdi? Onlara söyleyecek miydim? Oysa apaçıktı: Peder Pons'un çakıl taşı gibi pürüzsüz bir kafası vardı çünkü adına benzemek zorundaydı. Ponza taşı!

Sonu bir türlü gelmeyen şaşkınlıklarını görünce susma vaktimin geldiğini hissettim. Gerçi aptal gibi görünecektim ama olsun...

"Bisiklet sürebiliyor musun Joseph?"

"Hayır."

Bu eksikliğin sebebini açıklama cesaretini gösteremedim. Ailem savaşın başından beri tedbirli davranarak bana sokakta oynamayı yasaklamıştı. Oyunlarda yaşıtlarımdan epey geri kalmıştım.

"O zaman sana öğreteceğim" dedi peder. "Arkama oturup tutunmaya çalışacaksın. Hadi bakalım."

Malikânenin avlusunda Sully'lerin ismine layık olmaya çalışıyordum ancak bisikletin arkasında durmayı başarabilmek için pek çok deneme yapmam gerekti.

"Şimdi de sokakta deneyelim."

Döndüğümüzde kont ve kontes yanıma geldi. Beni çarçabuk kucakladılar.

"Hoşça kal Joseph. Seni görmeye geleceğiz. Koca Jacques'a dikkat edin, peder."

Bunun bir veda olduğunu henüz kavrayamadan pederle kendimizi Brüksel sokaklarında bulduk. Tüm dikkatimi dengemi sağlamaya verdiğimden kederimi bile doğru dürüst yaşayamadım.

İnce bir yağmur asfaltı puslu bir aynaya çevirmişti. Son sürat titreye titreye ilerliyor, birkaç santimlik bir lastiğin üzerinde sallana sallana gidiyorduk.

"Eğer Koca Jacques'a rastlarsak iyice arkama saklan ve sanki birbirimizi hep tanıyormuşuz gibi konuşalım."

"Kim bu Koca Jacques, peder?"

"Gestapo arabasıyla gezen hain bir Yahudi o. Tanıdığı Yahudileri Nazilere gösteriyor, onlar da bu Yahudileri yakalıyorlar."

Arkamızdan yavaş yavaş gelip bizi izleyen siyah bir araba fark etmiştim. Arkama baktığımda ön camın ardında, koyu renk paltoların arasında, terli, solgun bir surat fıldır fıldır gözleriyle Louise Caddesi'nin kaldırımlarını dikkatle inceliyordu.

"Koca Jacques, peder!"

"Çabuk bana bir şeyler anlat. Fıkra biliyorsundur herhalde, değil mi Joseph?"

En iyisi hangisi diye düşünmeden bildiğim bütün fıkraları anlatmaya başladım. Pederin bunlara kahkahalarla gülmesini hiç beklemiyordum. Durum böyle olunca bu sohbetin neşesiyle ben de eğlenmeye başladım, hatta öyle eğleniyordum ki otomobil bizi sıkıştırmaya başladığında dikkatimi toplayamayacak kadar kendimden geçmiştim.

Koca Jacques katlanmış beyaz mendilini sarkık yanaklarına bastırıp kötü kötü bakarak bizi izledi, yaşama sevincimizden rahatsız olmuş bir şekilde şoföre hızlanmasını işaret etti.

Kısa süre sonra Peder Pons yan sokaklardan birine saptı ve otomobil gözden kayboldu. Komedyenlik kariyerime devam etmek istiyordum ki Peder Pons müdahale etti:

"Rica ederim dur artık Joseph. Beni öyle güldürüyorsun ki pedal çeviremiyorum."

"Yazık. Motosiklete binmeye çalışan üç hahamın hikâyesini öğrenemeyeceksiniz."

Karanlık çökmeye başlamıştı ve biz hâlâ pedal çeviriyorduk. Şehirden çıkalı çok olmuştu. Artık ağaçların kara birer gölge gibi göründüğü kırlık alandaydık.

Peder Pons'un gücü henüz tükenmemişti ama "İyi misin?", "Sıkı tutunuyor musun?", "Yorulmadın değil mi?" dışında pek konuşmuyordu. Biz ilerleyip de aradan zaman geçtikçe daha samimileştiğimiz hissine kapılıyordum, öyle olmalıydı çünkü kollarım belini sarıyor, başım sırtına yaslanmış dinleniyor, kumaşın üzerinden hissettiğim bu tıknaz bedenin sıcaklığının beni yavaş yavaş kazandığını hissediyordum. En sonunda bir tabela Peder Pons'un köyü "Chemlay"i gösterdi, o da frene bastı. Bisiklet kişnedi ve şaha kalktı, ben de yolun kenarındaki hendeğe yuvarlandım.

"Bravo Joseph, iyi pedal çevirdin! Otuz beş kilometre! Yeni başlayan birisi için bayağı iyi!"

Peder Pons'a yanıldığını söylemeye cesaret edemedim. Oysa utanılacak bir şekilde pedal çevirmemiş, bacaklarımı boşlukta sallandırmıştım. Acaba pedal vardı da ben mi fark etmemiştim?

Daha ben pedalları kontrol etmeye vakit bulamadan bisikleti kenara koydu ve elimi tuttu. Chemlay'in sınırındaki ilk eve, küçük ve alçak yapıya kadar tarlaların arasındaki kestirmeden gittik. Evin yakınına gelince bana sessiz olmamı işaret etti ve ön kapı yerine kilerin kapısını çaldı.

Bir gölge belirdi.

"Girin çabuk."

Matmazel Marcelle eczacıydı, kapıyı hızla kapattı ve bizi cılız bir gaz lambasıyla aydınlanan mahzenin birkaç basamaklı merdivenlerine götürdü.

Çocuklar Matmazel Marcelle'den korkuyorlardı, bana yaklaşınca da aynısı oldu; irkilmiştim, az daha çığlık atacaktım. Acaba karanlık yüzünden miydi? Acaba suratını alttan aydınlattığı için miydi? Matmazel Marcelle bir kadın dışında her şeyi andırıyordu. Bir kuş gövdesine kondurulmuş patates gibiydi. Yüz hatları kabaydı, cildi bozulmuş, gözlerinin altı kırışmıştı, esmer tenliydi, yüzü pütürlü, ifadesi donuktu, bir köylünün çapaladığı yumruya benziyordu. Bir kazma darbesi ince bir ağız çizmiş, iki küçük çıkıntı da gözleri oluşturmuştu; dipleri beyaz, uçları kızılımsı seyrek saçlar ise baharda filiz verecekmiş gibi bir tomurcuğa işaret ediyordu. Bedeni ince bacaklarının üzerine kondurulmuş gibiydi ve öne eğik duruyordu, tıpkı şişkin bir kızılgerdan gibi gövdesi göbekten ibaretti; boynundan kasığına kadar kamburdu, elleri kalçalarının üzerinde, dirsekleri her an kanatlanacak gibi önde duruyordu ve beni sanki her an gagalayacakmış gibi süzüyordu.

"Yahudi, eminsin değil mi?"

"Evet" dedi Peder Pons.

"Adın ne senin?"

"Joseph."

"Güzel. Adını değiştirmeye gerek yok. Yahudi adından çok Hıristiyan adı. Peki ailen?"

"Annem, Léa. Babam, Michaël."

"Soyadını soruyorum."

"Bernstein."

"Of! Felaket! Bernstein... Bertin olacak. Ben senin için Joseph Bertin adına kimlik ve belgeler hazırlayacağım. Gel, fotoğraf için beni takip et."

Odanın köşesinde beni bekleyen bir tabure vardı, orman ve gökyüzünden oluşan bir dekorun önünde duruyordu.

Peder Pons saçlarımı taradı, elbiselerime çekidüzen verdi ve makineye, neredeyse bir adam boyundaki tahta ayakların üzerine yerleştirilmiş körüklü, iri, tahta kutuya bakmamı söyledi.

Birden odayı bir aydınlık kapladı; öyle ani, öyle şaşırtıcıydı ki düş gördüğümü sandım.

Ben gözlerimi ovuştururken Matmazel Marcelle akordiyona başka bir plaka sokuyordu, ışıklı şey yeniden patladı.

"Bir tane daha!" dedim.

"Hayır, iki tane yeter. Ben onları bu gece basarım. Umarım sende bit yoktur. Neyse bu losyonu süreceksin. İnşallah uyuz da değilsindir. Zaten seni kükürtle iyice fırçalayacağım. Başka ne kaldı? Mösyö Pons bana birkaç gün yeter, sonra onu size iade ederim. Uygun mu?"

"Uygun."

Bana pek uygun değildi, yani bu kadınla yalnız kalma fikri beni ürkütüyordu. Söylemeye cesaret edemedim, onun yerine sordum:

"Neden mösyö diyorsun? 'Peder' demen gerekir."

"Nasıl istersem öyle derim. Mösyö Pons papazlardan nefret ettiğimi iyi bilir, papazları küçüklüğümden beri sevmem,

papazın dağıttığı ekmeği yersem kusarım. Ben eczacıyım, Belçika'nın ilk kadın eczacısı! İlk diplomalı eczacı! Okulunu okudum ve bilim biliyorum. Yani 'peder'miş falan, bana göre değil! Hem Mösyö Pons bana kızmaz."

"Hayır" dedi peder, "sizin iyi bir insan olduğunuzu biliyorum."

"İyi" sözcüğü fazlaca sofu gelmiş olmalıydı ki Matmazel Marcelle homurdanmaya başladı.

"İyi değilim, dürüstüm. Papazları sevmem, Yahudileri sevmem, Almanları sevmem ama çocuklara saldırmalarına da katlanamam."

"Çocukları sevdiğinizi biliyorum."

"Hayır, çocukları da sevmem. Ama neticede onlar da insan."

"O zaman siz insanlığı seviyorsunuz."

"Ah, Mösyö Pons, bana bir şeyleri sevdirmeye çalışmaya bir son verin! Bu tam papaz ağzı. Ben hiçbir şeyi ve hiç kimseyi sevmem. Benim mesleğim eczacılıktır, bu da insanların hayatta kalmalarına yardım etmek demek. Ben işimi yapıyorum, hepsi bu. Hadi bakalım, artık gidin! Bu yumurcağı temiz, bakımlı ve artık güvende olacağı bir kimlikle size teslim edeceğim, kahrolası!"

Döndü ve konuşmayı bitirdi. Peder Pons yaklaştı ve gülümseyerek kulağıma eğildi:

"'Kahrolası' köyde onun lakabı oldu. Albay babasından bile daha çok küfrediyor."

Kahrolası bana yemek yedirdi, yatağımı yaptı ve itiraza izin vermeyen bir ses tonuyla iyice dinlenmem talimatını verdi. O gece uykuya dalarken böyle doğal bir şekilde "kahrolası" diyen bu kadına hayranlık duymadan edemedim.

Korkutucu Matmazel Marcelle'in yanında günlerce kaldım. Mahzenin hemen üzerindeki eczanesinde geçirdiği günün sonunda, her gece önümde bana sahte belgeler düzenlemekle uğraşıyordu.

"Seni yedi yerine altı yaşında yapmam sorun olmaz değil mi?"

"Neredeyse sekizime gireceğim" diye itiraz ettim.

"Artık altı yaşındasın. Bu daha güvenli olur. Bu savaşın ne kadar süreceği belli değil. Ne kadar geç büyürsen o kadar hayatta kalırsın."

Matmazel Marcelle bir soru sorduğunda ona cevap vermeye yeltenmek gereksizdi. Zira soruyu yalnızca kendisine soruyor ve cevabı da yine kendisinden bekliyordu.

"Ailenin vefat ettiğini söyleyeceksin. Doğal şekilde. Bir bakalım hangi hastalık onları aramızdan ayırmış olsun?"

"Karın ağrısı?"

"Grip! Gribin aniden öldüren bir çeşidi. Bana hikâyeni anlat."

Matmazel Marcelle uydurduğu hikâyeyi tekrarlamam söz konusu olunca kulak kesiliyordu.

"Adım Joseph Bertin, altı yaşındayım, Anvers'te doğdum ve ailem geçen kış gripten öldü."

"Güzel. Al bakalım naneli pastil."

Onu memnun ettiğimde tıpkı bir hayvan terbiyecisi gibi davranıyor, bana havada yakalamak zorunda olduğum bir şeker fırlatıyordu.

Peder Pons her gün bizi görmeye geliyor, beni kabul edecek bir aile bulmakta yaşadığı zorlukları gizlemeden anlatıyordu.

"Bu civarda bulunan çiftliklerdeki tüm 'güvenilir' insanlar zaten evlerinde bir ya da iki çocuğa bakıyorlar. Öte yandan muhtemel adaylar da tereddüt ediyor. Bebek istiyorlar. Joseph oldukça büyük, yedi yaşında."

"Ben altı yaşındayım peder."

Matmazel Marcelle müdahalemi kutlamak için ağzıma bir şeker soktu, sonra da rahibe destek olmak için bağırıp çağırmaya başladı:

"İsterseniz Mösyö Pons, tereddütlü olanların akıllarını başlarına getirebilirim."

"Nasıl?"

"Kahrolası! Eğer sığınmacıları kabul etmiyorlarsa artık onlara ilaç yok! Ağızları açık geberirler!"

"Hayır, Matmazel Marcelle, insanların bu riski kendi istekleriyle kabul etmeleri gerekir, yardım ve yataklıktan hapse girebilirler."

Matmazel Marcelle bana döndü.

"Peder Pons'un okulunda yatılı olmak ister misin?"

Cevap vermenin bir anlamı olmadığını bildiğimden kıpırdamadım ve devam etmesini bekledim.

"Onu yanınıza, Sarı Villa'ya alın Mösyö Pons, her ne kadar saklanan çocukları arayacakları ilk yer orası olsa da. Ama, kahrolası, onun için hazırladığım belgelerle..."

"Onu nasıl doyururum? Beslenme ödeneği için yetkililerden fazladan tek bir karne bile talep edemiyorum. Sarı Villa'daki çocuklar zaten yeterince beslenemiyorlar, bunu siz de biliyorsunuz."

"Canım o sorun değil! Bu gece belediye başkanı iğnesini yaptırmak için buraya gelecek, ben hallederim."

Matmazel Marcelle o gece, eczanenin demir kepenklerini bir tankı havaya uçuruyormuş gibi gürültü çıkararak indirdikten sonra mahzene, yanıma geldi.

"Joseph, sana ihtiyacım olabilir, yukarı çıkıp portmantoya girerek tek kelime etmeden orada durabilir misin?"

Cevap vermeyince sinirlendi:

"Sana bir soru sordum! Kahrolası, duymuyor musun?"

"Dururum."

Zil çaldı, Matmazel Marcelle belediye başkanını dükkânının arkasına götürürken ben de naftalin sinmiş kumaşların arasına süzüldüm. Matmazel Marcelle belediye başkanının paltosunu aldı ve burnumun dibine soktu.

"Günden güne insülin bulmakta zorlanıyorum Mösyö Van der Mersch."

"Zor günler..."

"Doğrusu, gelecek hafta iğnenizi yapamayacağım. Kıtlık! Bitti! Tükendi!"

"Aman Tanrım... Ama... Benim şekerim var..."

"Çaresi yok, Mösyö Mersch, bir şey dışında..."

"Ne dışında, Matmazel Marcelle? Söyleyin! Her şeye hazırım."

"Bana yiyecek karnesi vermeniz dışında. Karneleri ilaçlarınızla değiş tokuş edebilirim."

Belediye başkanı panik içinde itiraz etti.

"Bu imkânsız... Gözetim altındayım, kontrol ediliyorum... Son haftalarda köyün nüfusu fazlasıyla arttı... Tabii siz neden olduğunu iyi biliyorsunuz... Gestapo'nun dikkatini çekmeden daha fazlasını talep edemiyorum... Başımız belaya girer... Hepimizin!"

"Şu pamuğu alın ve sıkıca bastırın. Daha sıkı!"

Belediye başkanını sıkıntısıyla baş başa bırakıp bana doğru geldi, dolabın kapaklarının arasından alçak sesle hızlı hızlı fısıldadı:

"Paltosundan anahtarlarını al, metal olanı, deri kaplı olanı değil."

Yanlış anladığımı nasıl olup da fark etmişti? Dişlerinin arasından ekledi:

"Çabuk ol, kahrolası!"

O belediye başkanının pansumanını tamamlamak için nerken ben de el yordamıyla anahtarları arakladım.

Ziyaretçi gidince Matmazel Marcelle beni dolaptan çıkard mahzene gönderdi, kendisi de gecenin içinde kayboldu.

Ertesi gün Peder Pons erkenden bize haber vermeye geldi:

"Acil durum Matmazel Marcelle, belediyeden yiyecek karneleri çalınmış!"

Matmazel Marcelle ellerini ovuşturdu.

"Öyle mi? Nasıl yapmışlar?"

"Hırsızlar kepenkleri açıp bir de camı kırmışlar."

"Belediye başkanı makamını darmadağın etmiş, öyle mi?"

"Ne demek istiyorsunuz? Soygunu yapan kendisi mi?"

"Hayır, benim. Onun anahtarlarıyla. Ama anahtarlarını bu sabah posta kutusuna koyduğumda zan altında kalmamak için bu olaya hırsızlık süsü vereceğinden emindim. Haydi Mösyö Pons karneleri alın. Bu tomar sizin."

Sert mizaçlı, gülmeyi beceremeyen Matmazel Marcelle'in gözleri neşeli bir ışıltıyla parlıyordu.

Sırtımı sıvazladı.

"Hadi bakalım! Şimdi pederi takip et!"

Bana bir valiz hazırladılar, sahte belgelerimi gözden geçirdiler, sahte hayat öykümü bir kez daha dinlediler ve öğrencilerin öğle yemeği saatinde okula geldik.

Sarı Villa tepenin zirvesine kıvrılmış dev bir kedi gibiydi. Taş basamaklardan oluşan patileri, bir zamanlar pembe olan girişe uzanıyordu; içeride eski koltuklar, şüpheli bir dil çıkarıyormuş gibi duruyordu. Üst katta oval gözkapağı şeklinde iki

büyük pencere tavana kadar yükseliyordu ve kapı ile çınarlar arasındaki avluda olup biteni izliyordu. Çatının üzerindeki çıkık demirleriyle eğik tavanlı iki balkon insanın aklına kulakları getiriyordu, yemekhane binası da bir kuyruk gibi sol tarafa uzanıyordu.

Sarı Villa'nın "sarı"yla tek ilgisi adıydı. Yağmurla, çamurla ve çocukların sıvasına vurduğu toplarla geçen yıllar artık pas rengine dönmüş kürkünü önce çatlatmış, sonra pul pul dökmüştü.

"Sarı Villa'ya hoş geldin Joseph" dedi Peder Pons. "Burası artık senin evin ve okulun olacak. Burada üç çeşit öğrenci var: evlerine yemeğe giden gündüzlüler, ikindi kahvaltısına kadar kalan yarı yatılılar ve burada yaşayan yatılılar. Sen yatılı olacaksın. Seni yatakhaneye götürüp yatağını ve dolabını göstereyim."

Bu yeni şeyleri anlamaya çalışıyordum: gündüzlü, yarı yatılı, yatılı. Bana öyle geliyordu ki bu yalnızca bir sıralama değil, aynı zamanda bir hiyerarşiydi. Basit öğrencilikten yarı öğrenciliğe geçerek en sonunda eksiksiz bir öğrenci olma. Birdenbire üst sınıfa geçecektim. Geride kalan günlerde soyluluğundan yoksun kalmış birisi olarak bana bu ayrıcalığın tanınmasından memnundum.

Yatakhanedeki dolabımı görünce heyecandan başım döndü. Daha önce hiç kendime ait bir dolabım olmamıştı. Boş rafları hayran hayran seyrederken oralara yerleştireceğim sayısız değerli eşyayı düşlüyordum, oysa o an için cebimde iki tane kullanılmış tramvay biletinden başka bir şey yoktu.

"Şimdi seni koruyucu ağabeyinle tanıştıracağım. Sarı Villa'daki her yatılı çocuk ondan daha büyük biri tarafından korunur. Rudy! Rudy!"

Peder Pons pek çok defa "Rudy" diye bağırdı ama bir sonuç alamadı. Sonra yankıyla yayılan ismi genç rahipler seslenmeye başladı. Sonra öğrenciler. Bana dayanılmaz gibi gelen bir sürenin sonunda bütün okulun altını üstüne getiren Rudy çıkageldi.

Bana koruyucu olarak bir "büyük" vaat eden Peder Pons yalan söylememişti. Rudy'nin ucu bucağı yoktu. Öyle uzundu ki insan onu omuzlarından bir ipe asılı sanıyordu, başı öne doğru ağır ağır sallanıyor, orada bulunmaktan şaşkın, fazla koyu, fazla gür, fazla dik saçların yükünü taşıyordu. "Kaygılanmayın, ben sadece ot yerim" diyen uyuşuk bir dinozor gibi, devasa cüssesi yüzünden özür dilercesine yavaş yavaş yürüyordu.

"Peder" dedi, kalın ama yumuşak bir sesle.

"Rudy, işte Joseph, senin vaftiz kardeşin."

"Ah, hayır, peder, bu iyi bir fikir değil."

"Benimle tartışma."

"İyi bir çocuğa benziyor... Bunu hak etmiyor."

"Senin görevin ona okulu gezdirmek ve kuralları öğretmek."

"Ben mi?"

"Sürekli ceza aldığın için kuralları en iyi sen bilirsin diye düşünüyorum. İkinci zil çalınca kardeşini küçüklerin sınıfına götüreceksin."

Peder Pons ortadan kayboldu. Rudy beni sırtında taşımak zorunda olduğu bir odun küfesi gibi inceledi ve iç çekti.

"Adın ne senin?"

"Joseph Bertin. Altı yaşındayım. Anvers'te doğdum ve ailem İspanyol gribi yüzünden öldü."

Başını göğe kaldırdı.

"Dersini ezbere okuma. Eğer inandırıcı olmak istiyorsan sana soru sormalarını bekle."

Acemiliğim canımı sıkmıştı, Kontes Sully'nin öğüdünü uyguladım ve hemen karşı saldırıya geçtim:

"Neden benim koruyucum olmak istemedin?"

"Çünkü bende nazar var. Eğer mercimekte taş varsa beni bulur. Eğer bir sandalye kırılacaksa benim altımda kırılır. Bir uçak düşecekse benim üzerime düşer. Ben şanssızım, şanssızlık taşırım. Benim doğduğum gün babam işini kaybetmiş ve annem ağlamaya başlamış. Eğer bana bir çiçek emanet edersen solar. Bana bir bisiklet verirsen bozulur. Bende ölümün parmakları var. Bana bakan yıldızlar titrer. Ay bakarsa ödü patlar. Ben evrensel bir felaketim, bir hatayım, bir faciayım, ayaklı bir uğursuzum, gerçek bir *schlemazel*'im"[4]

Sonra yaşadığı heyecanın etkisi altında bir kalınlaşan bir incelen sesiyle şikâyetler sıralamaya başladı, bense gülmekten kırılıyordum. Gülmeyi kesip sordum:

"Burada Yahudi var mı?"

Birden sertleşti.

"Yahudi mi? Sarı Villa'da mı? Bir tane bile yok! Asla! Bana bunu niye sordun?"

Beni omuzlarımdan yakaladı ve uzun uzun yüzüme baktı.

"Sen Yahudi misin, Joseph?"

Beni dikkatle inceliyordu. Soğukkanlılığımı sınadığını biliyordum. Bu ciddi bakışın ardında âdeta bir yakarış vardı: "İyi bir yalan söyle, lütfen."

"Hayır, ben Yahudi değilim."

Tatmin olmuştu, gevşedi, devam ettim:

"Hem Yahudi ne demek, onu bile bilmiyorum."

---

4. Yiddiş dilinde "doğuştan şanssız" anlamına gelir. (ç.n.)

"Ben de."

"Yahudiler neye benziyorlar Rudy?"

"Çengel burunlu, pörtlek gözlü, sarkık dudaklı, kepçe kulaklı olurlar."

"Hatta ayaklarının yerinde toynakları, arkalarında da kuyrukları varmış."

"Görmek gerek" dedi Rudy ciddi bir edayla. "Yani şu sıralar bir Yahudi, birileri tarafından kovalanan ve tutuklanan bir şey. İyi ki Yahudi değilsin Joseph."

"Sen de öyle Rudy ama yine de Yiddiş konuşmaktan ve şanssız yerine *schlemazel* demekten kaçınmalısın."

Ürperdi. Ben de gülümsedim. Herkes diğerinin sırrını biliyordu, böylece artık suç ortağı olabilecektik. Anlaşmamızı onaylamak için bana parmaklar, avuçlar ve dirseklerle karmaşık bir hareket yaptırdı, sonra da yere tükürttü.

"Gel, Sarı Villa'yı gezelim."

Doğal bir hareketle benim küçük elimi kocaman sıcak eliyle tuttu ve biz hep kardeşmişiz gibi, gelecek yıllarımı geçireceğim dünyayı bana keşfettirdi.

"Yine de" dedi dişlerinin arasından mırıldanarak, "benim bir zavallı olduğumu düşünmüyor musun?"

"Bir tarakla her şey değişir."

"Peki ya tipim? Ne kadar gülünç göründüğümün farkında mısın? Duba gibi ayaklarım, yaba gibi ellerim var."

"Çünkü diğerlerinden önce gelişmişler, Rudy."

"Çoğalıyorum, büyüyorum, gitgide bir hedef tahtasına dönüşüyorum."

"Uzun boy güven verir."

"Öyle mi?"

"Hem kızların da hoşuna gider."

"Evet, ama... *schlemazel* muamelesi görmek için gerçek bir *schlemazel* olmak gerektiğini itiraf etmelisin."

"Senin şansa ihtiyacın yok Rudy, akla ihtiyacın var."

Böylece dost olduk, koruyucumu hemen himayem altına aldım.

İlk pazar, Peder Pons beni saat dokuzda çalışma odasına çağırdı.

"Joseph, üzgünüm, yatakhanedeki diğer çocuklarla birlikte ayine gitmeni istiyorum."

"Giderim ama neden üzgünsünüz?"

"Şaşırmadın mı? Bir kiliseye gideceksin, sinagoğa değil."

Pedere ailemin sinagoğa gitmediğini, hatta onların Tanrı'ya inandıklarından bile şüphelendiğimi anlattım.

"Önemli değil" dedi Peder Pons. "Neye istersen ona inan, ister İsrail'in istersen de Hıristiyanların tanrısına inan ya da hiçbirine inanma ama buradaki herkes gibi davran. Şimdi köyün kilisesine gideceğiz."

"Bahçenin dibindeki şu küçük kiliseye gitmiyor muyuz?"

"Orası kullanılmıyor. Hem bütün köy sürümdeki koyunları tanısın istiyorum."

Hazırlanmak için yatakhaneye koştum. Ayine gitmek neden beni böyle heyecanlandırmıştı ki? Kuşkusuz Katolik olmakta büyük fayda olduğunu hissediyordum, bu beni koruyacaktı. Dahası normal olacaktım. Şu anda Yahudi olmak demek, seni büyütme imkânı olmayan bir aileye sahip olmak, değiştirilmesi gereken bir isim taşımak, duygularını sürekli kontrol etmek ve yalan söylemek demekti. Öyleyse ne faydası vardı? Ben küçük ve öksüz bir Katolik olmayı çok istiyordum.

Mavi çuhadan kostümlerimizle boy sırasına geçmiş ikili sıra halinde, bir izci marşıyla uygun adım yürüyerek Chemlay'e indik. Her evin önünde üzerimize şefkatli bakışlar toplanıyordu. Bize gülümsüyorlardı. Dostane hareketler yapıyorlardı. Pazar gösterisinin bir parçasıydık: Peder Pons'un yetimleri.

Sadece Matmazel Marcelle, eczanesinin eşiğinde her an ısırmaya hazır gibi görünüyordu. En arkadan yürüyen papazımız önüne gelince Matmazel Marcelle kendini tutamadı ve homurdanmaya başladı:

"Beyin yıkamak için yola düşenler! Onları dumanla besleyin! Onlara afyonlarını verin! Acılarını dindirdiğinizi sanıyorsunuz ama bu ilaçlar zehir! Özellikle de din!"

"Günaydın, Matmazel Marcelle" diye cevap verdi Peder Pons gülümseyerek, "öfke size çok yakışıyor, özellikle de her pazar."

İltifat karşısında şaşkına dönen Matmazel Marcelle öfkeyle dükkânına sığındı, kapıyı öyle hızlı çarpmıştı ki az kalsın kapının çanını kıracaktı.

Bizim grup korkutucu heykellerle süslenmiş girişi aştı ve hayatımda ilk defa bir kilise gördüm.

Rudy bana önceden anlatmıştı, parmaklarımı kutsal su kâsesine batırıp göğsümün üzerinde bir haç işareti çizmem, sonra da ana koridoru hızla geçerek diz çökmem gerektiğini biliyordum. Bir yandan da arkamdakiler iterken ben de önümdekilerin yaptıklarını izliyordum, en sonunda sıranın bana geldiğini dehşet içinde gördüm. Kutsal suya dokunacağım anda duvarların arasında çınlayan bir sesin öfkeyle, "Bu çocuk Hıristiyan değil! Bir Musevi!" demesinden korkuyordum. Oysa su dokunuşumla titredi, tüm saflığı ve serinliğiyle parmaklarımı ıslattı. Cesaretlenmiştim, göğsümün üzerinde

kusursuz şekilde bir haç çizdim ve arkadaşlarım gibi yerime oturmadan önce diz çökmem gereken yere gittim.

"İşte Tanrı'nın evindeyiz" dedi cılız bir ses. "Bizi evine kabul ettiğin için teşekkürler Tanrım."

Başımı kaldırdım. Ev de evdi hani! Öyle herhangi birinin evi değil! Ne kapıları vardı ne de iç duvarları; ayrıca renkli pencereleri açılmıyor, sütunları ise hiçbir işe yaramıyordu. Tavanı da kubbe şeklindeydi ve çok yüksekti. Hem avizesi de yoktu. Acaba neden papazın etrafında durmadan bütün gün mum yakıp duruyorlardı? Çevreme şöyle bir göz gezdirdim, oturmak için hepimize yetecek kadar yer vardı. Peki Tanrı nereye oturacaktı? Ve neden bu evde yere yapışmış üç yüz kişi bu kadar az yer kaplıyordu? Etrafımızdaki tüm bu alan ne işe yarıyordu? Tanrı kendi evinin neresinde yaşıyordu?

Duvarlar titremeye başladı ve bu titreşimler müziğe dönüştü: Org çalınıyordu. Çınlamalar kulağımı gıdıklıyor, bas sesler kalçalarımı oynatıyordu. Melodi bereketli bir dalga gibi yoğun yoğun yayılıyordu.

Bir saniye içinde her şeyi anladım: Tanrı buradaydı. Etrafımızdaki her yerdeydi. Üzerimizdeki her yerdeydi. Etrafa yayılan ezgi, söylenen ezgi, tavana çarpan ezgi, kubbeden dönen ezgi oydu. Pencerelerin boyasına sinen ezgi, parıldayan ezgi, hareketlenen ezgi, tütsü kokan, balmumu ve zambak kokan ezgi oydu.

Tüm kalbimle hissediyordum, yüreğim kabarmıştı, Tanrı'yı derin derin içime çekiyordum, neredeyse bayılacaktım.

Ayinin gerekleri sırasıyla yerine getiriliyordu. Hiçbir şey anlamıyordum. Töreni hayranlıkla izliyordum. Sözleri anlamaya çalıştım ama anlatılanlar beni aştı. Tanrı bir taneydi, sonra iki oldu; Baba ve Oğul, ara sıra üç tane oluyordu; Baba, Oğul ve Kutsal Ruh. Kutsal Ruh kimdi? Bir kuzen mi? Birden

panikledim, dört tane mi olmuşlardı? Chemlay'in papazı bir de kadın ekledi: Meryem Ana. Birdenbire ortaya çıkan bu Tanrı bolluğuyla şaşkına dönmüştüm. Yedi Aile Oyunu'nu[5] bir kenara bırakıp kendimi ilahilere verdim çünkü bunlara katılmaya çalışmak hoşuma gidiyordu.

Papaz yuvarlak çöreklerin dağıtılacağından bahsetmeye başladığı anda ben de kuyruktaki yerimi aldım, arkadaşlarım beni engellemeye çalıştılar.

"Sen alamazsın. Çok küçüksün. Daha Kudas ayinini[6] yapmadın."

Hayal kırıklığına uğramama rağmen rahat bir nefes aldım. Beni Yahudi olduğum için engellememişlerdi, demek ki belli olmuyordu.

Sarı Villa'ya dönünce coşkumu Rudy'yle paylaşmak için hemen onun yanına koştum. Daha önce asla bir tiyatro temsiline ya da konsere gitmemiş biri olarak, benim için Katolik ayini coşkulu bir gösteri demekti. Rudy beni tüm sevecenliğiyle dinledi, sonra başını salladı.

"Sen daha en güzelini görmedin..."

"Neyi?"

Bir şeyler almak için dolabına çıktı ve onu parka kadar takip etmem için bir işaret verdi. Kestane ağacının altındaki kuytuluğa girip elbiselerimizle yere oturduk ve bana o şeyi uzattı.

Yumuşaklığı gerçekdışı bir okşayış gibi tenimi saran kapağı keçi derisinden dua kitabının içinden muhteşem kartpostallar çıktı. Papazın yeşil ayin giysilerini hatırlatan ipek ayracıyla

---

5. Kartlarında çeşitli aile bireylerinin bulunduğu ve amacın en kalabalık aileyi kurmak olduğu aile oyunu. (ç.n.)

6. Hıristiyanların İsa'nın Son Akşam Yemeği'ni anmak için yaptıkları ayindir. Ayin sırasında İsa'nın bedenini ve kanını simgeleyen ekmek ve şarap kullanılır. Genellikle çocuklar belirli bir dini eğitimden sonra bu ayine katılma hakkı kazanırlar. (ed.n.)

ayrılmış, kiliselerin altın varaklarını andıran altın yaldızlı yaprakların arasındalardı. Değişen saçlarına, yüzünün çizgilerine, başına taktığı şeye, gözlerinin rengine rağmen kartlarda hep aynı kadın vardı. Aynı kadın olduğu nasıl anlaşılıyordu? Alnında yansıyan ışıktan, bakışlarının berraklığından, teninin yanaklarına pembelik veren inanılmaz beyazlığından, üzerinde saygın, vakur, kusursuz ve bağımsız duran kıvrımlı uzun giysilerinden.

"Bu kim?"

"Meryem Ana. İsa'nın annesi. Tanrı'nın karısı."

Kuşkusuz ilahi bir duruşu vardı. Işık saçıyordu. Bu ışık yayılıyor, karton artık kartona benzemiyordu, üzerindeki kar beyaz elbise, kıvrımlarıyla göz kamaştırıyordu, kusursuz dantelleri, gün doğumunun ortaya çıkardığı bulutlardan bile daha pastel renklere, uçuk mavilere ve tozpembelere çalıyordu.

"Sence bu altın mı?"

"Elbette."

Parmaklarımı defalarca huzurlu yüz ifadesini çevreleyen bu değerli başlığın üzerinde gezdirdim. Altına dokunuyordum. Meryem'in şapkasına dokunuyordum. Tanrı'nın annesi bana izin veriyordu.

Birden gözlerimden yaşlar süzüldü ve kendimi yere bırakıp uzandım. Rudy de aynı şeyi yaptı. Sessizce ağlıyorduk, ayin kartlarımız kalplerimizin üzerindeydi. İkimiz de annelerimizi düşünüyorduk. Annem neredeydi? Acaba o da şu an Meryem kadar huzurlu muydu? Acaba yüzünde, bin defa üzerimize eğildiğini gördüğümüz, şimdi de bu kartlarda karşımıza çıkan bu sevgi mi vardı, yoksa acı, keder ve umutsuzluk mu?

Dalların arasından gökyüzüne dalıp annemin ninnilerinden birini mırıldanmaya başladım. Rudy de boğuk sesiyle iki oktav aşağıdan bana katıldı. Ve o anda Peder Pons bizi,

Meryem'in nahif resimleri üzerinde ağlayıp bir yandan da Yiddiş tekerlemeler söyleyen iki çocuğu yakaladı.

Pederin varlığını hisseden Rudy tüydü. On altı yaşındaydı, komik duruma düşmekten benden daha fazla çekiniyordu. Peder Pons gelip yanıma oturdu.

"Burada çok mutsuz değilsin, değil mi?"

"Hayır, peder."

Gözyaşlarımı gizledim ve onu memnun etmeye çalıştım.

"Ayini çok sevdim. Ve bu haftaki kateşizm[7] dersi için çok mutluyum."

"Ne güzel" dedi ama pek de inanmış görünmüyordu.

"Sanırım ileride Katolik olacağım."

Bana şefkatle baktı.

"Sen Musevi'sin Joseph, benim dinimi seçsen bile öyle kalacaksın."

"Musevi olmak ne demek?"

"Seçilmiş olmak demek. Binlerce yıl önce Tanrı tarafından seçilmiş bir halkın soyundan gelmek demek."

"Neden bizi seçmiş? Diğerlerinden daha iyi olduğumuz için mi? Ya da tam tersi, kötü olduğumuz için mi?"

"İkisi de değil. Hiçbir fazlalığınız ya da eksikliğiniz yok. Size denk geldi, hepsi bu."

"Bize ne denk geldi?"

"Bir misyon. Bir görev. İnsanlara tek bir Tanrı olduğunu göstermek ve bu Tanrı'nın gösterdiği yolda insanları birbirlerine saygı göstermeye davet etmek."

"Sanırım pek başarılı olamadık, değil mi?"

Peder cevap vermedi. Devam ettim:

"Eğer seçilmişsek hedef olarak seçilmişiz. Hitler bizim kellemizi istiyor."

---

7. Hıristiyanlarda dini kuralları ve ahlak anlayışını, soru-cevap şeklinde açıklayan eğitim kitabı. (ed.n.)

"Belki de bu yüzdendir? Çünkü siz onun barbarlığına engelsiniz. Eşsiz olan, Tanrı'nın size verdiği görev. Halkınız değil. Hitler'in Hıristiyanlardan da kurtulmak istediğini biliyor musun?"

"Yapamaz, çok var."

"Şimdilik kendini tutuyor. Avusturya'da denedi ama hemen durdu. Bu da onun planının bir parçası. Önce Museviler, sonra Hıristiyanlar. Sizinle başladı. Bizimle bitirecek."

Anladım ki pederin tutumu yalnızca nezaketten değil, aynı zamanda dayanışmadan da kaynaklanıyordu. Bu beni biraz rahatlattı. Böylece yeniden Kont ve Kontes Sully'yi hayal etmeye başladım.

"Söyleyin peder, eğer bin yıllık, saygıdeğer bir soydan geliyorsam, bu benim soylu olduğum anlamına mı gelir?"

Peder şaşkınlıkla durakladı, sonra mırıldandı:

"Evet, tabii ki soylu olduğun anlamına gelir."

"Bana da öyle gelmişti."

Sezgimin desteklenmesi beni yatıştırmıştı. Peder Pons devam etti:

"Bana göre tüm insanlar soyludur."

Sadece hoşuma giden kısmı duymak istedim, yaptığı bu eklemeyi dikkate almadım.

Gitmeden önce elini omzuma koydu.

"Belki seni şaşırtacağım ancak ne din dersleriyle ne de ayinlerle çok fazla ilgilenmeni istiyorum. En azıyla yetin, olur mu?"

Uzaklaştı, bense kızmıştım. Demek Yahudi olduğum için normal hayata hakkım yoktu. Bu hayat bana ödünç verilmişti. Sahiplenmem yasaktı! Katolikler kendi kendilerine kalmak istiyorlardı, ikiyüzlü yalancılar sürüsü!

Rudy'yi buldum ve pedere olan öfkemi kustum. Beni sakinleştirmek yerine bundan sonra mesafe koymam için beni cesaretlendirdi.

"Şüphelenmekte haklısın. Zaten bu adamın karanlık bir tarafı var. Onun bir sırrı olduğunu keşfettim."

"Ne sırrı?"

"Başka bir hayat. Gizli bir hayat. Ve kesinlikle utanılacak bir hayat."

"Nedir, söyle?"

"Hayır, hiçbir şey söylememeliyim."

Akşama kadar Rudy'yi darlamak zorunda kaldım; sonunda yorgunluktan, keşfettiği şeyi bana anlattı.

Her gece ışıklar söndükten, yatakhaneler kapandıktan sonra Peder Pons merdivenlerden sessizce iniyor, kapıyı bir hırsız titizliğiyle arkadan kilitliyor ve Sarı Villa'nın bahçesinden çıkıp iki-üç saat sonra dönüyormuş. Odasında olmadığı zamanlarda orada olduğu düşünülsün diye bir gaz lambasını odasında yanık bırakıyormuş.

Rudy de tuvalette sigara içmek için yatakhanesinden çıktığında bu gidiş gelişleri keşfetmiş ve birkaç kez izleyip emin olmuş.

"Nereye gidiyor?"

"Bilmiyorum. Buradan çıkma iznimiz yok."

"Onu takip edeceğim."

"Sen mi? Sen daha altı yaşındasın!"

"Aslında yedi. Hatta neredeyse sekiz."

"Kovulursun!"

"Ne yaparlar? Aileme mi teslim ederler?"

Rudy büyük itirazlarla suç ortağım olmayı reddedince saatine el koydum ve uykuyla mücadele etmeden sabırsızlıkla geceyi beklemeye başladım.

Gece saat dokuz buçukta, yatakların arasından süzülüp koridora çıktım, büyük sobanın ardına gizlenip Peder Pons'un duvar boyunca bir gölge gibi sessizce inişini izledim.

Ustaca bir hızla kapının şişkin sürgülerini açıp dışarı çıktı. Kapıyı gıcırdatmadan açmak için harcadığım bir dakikalık gecikme yüzünden ağaçların arasında yiten ince gölgesinin izini az daha kaybediyordum. Ben yalınayak, her adımda çalılara ve kütüklere takılıp sendelerken; o, tek gözlü ayın altında bir kurt kadar çevik, çalıların ve kütüklerin arasından neredeyse süzülerek ilerliyordu. Çocukları kurtaran o saygın papaz ile bu adam gerçekten aynı kişi olabilir miydi? Aramıza mesafe girecek diye korkuyordum. Daha da kötüsü, ortadan kaybolacak ve birdenbire, en tuhaf büyüler yapmaya hazır garip bir yaratık olarak ortaya çıkacak diye ödüm kopuyordu.

Bahçenin bittiği ağaçsız alana gelince yavaşladı. Bahçe duvarı buradan yükselmeye başlıyordu. Tek çıkış vardı, o da kullanılmayan kilisenin yanında, yola açılan alçak demir kapıydı. Takip benim için burada sona ermişti; bilmediğim bu karanlık arazide, pijamalarımla ve buz kesmiş ayaklarımla onun peşinden gitmeye asla cesaret edemezdim. Ama küçük kiliseye yöneldi, cüppesinin altından kocaman bir anahtar çıkardı, kapıyı açtı ve çabucak girip ardından iki defa kilitledi.

Peder Pons'un gizemi bu muydu? Her gece bahçenin dibinde, gizlice, tek başına dua mı ediyordu? Düş kırıklığına uğramıştım. Bundan daha anlamsız ne olabilirdi! Maceradan bu kadar yoksun ne olabilirdi! Soğuktan titriyordum, ıslak ayaklarımla dönmekten başka yapabileceğim hiçbir şey yoktu.

Birden paslı kapı açıldı ve sırtında çantasıyla dışarıdan gelen davetsiz bir misafir duvara doğru ilerledi. Hiç tereddüt etmeden kiliseye yöneldi ve kapıyı sertçe, hiç şüphesiz şifreli bir tempoyla iki kez çaldı.

Peder kapıyı açtı, yabancıyla fısıldaşarak birkaç kelime konuştu, çantayı aldı ve kapıyı yeniden kilitledi. Adam beklemeden gitti.

Afallamış bir şekilde saklandığım ağacın arkasında kalakaldım. Bu olup bitenler de neyin nesiydi? Çantanın içinde ne vardı? Yosun tutmuş zemine oturdum, sırtımı bir meşeye dayadım ve sonraki teslimatları beklemeye başladım.

Gecenin sessizliği her yana çökmüştü. Ardı ardına garip, anlaşılmaz çıtırtılar geliyor, açıklanamaz çığlıklar, sessiz acılar çekiliyormuş gibi iniltiler duyuluyordu. Kalbim çok hızlı çarpıyordu. Kafam mengeneye sıkışmış gibiydi. Korkum heyecana dönüşmüştü.

Beni rahatlatan tek şey vardı: Saatimin tiktakları. Bileğimdeydi, soğukkanlıydı, dostaneydi; Rudy'nin saati gecenin karanlığından etkilenmiyor, zamanı ölçmeye devam ediyordu.

Saat gece yarısına yaklaşırken peder kiliseden çıktı, kapıyı özenle kapattı ve Villa'nın yolunu tuttu.

Bitkin düşmeme rağmen az kalsın onu durduracaktım ama ağaçların arasından hızla süzüldü ve bunu yapacak zamanı bulamadım.

Dönüşte, gidişteki kadar dikkatli değildim. Bir sürü çalı çırpıya bastım. Her çıtırtıda peder duruyor, tedirgin bir şekilde karanlığı inceliyor, etrafını yokluyordu. Villa'ya vardığında hızla içeri daldı ve kapıyı sürgüledi.

Kendimi binanın dışında buluvermistim, işte bu önceden hesap etmediğim bir durumdu! Bina yüksek ve karanlıktı, önümde bir düşman gibi yükseliyordu. Soğuk ve uykusuzluk tüm gücümü tüketmişti. Ne yapacaktım? Sorun sadece ertesi gün geceyi dışarıda geçirdiğimi anlamaları değildi, şimdi nerede uyuyacaktım? Ertesi sabaha sağ çıkar mıydım?

Merdivene oturdum ve ağlamaya başladım. Ağlamak en azından içimi ısıtıyordu. Üzüntüm aklıma tek bir şey getiriyordu: Ölüm! Evet, en onurlusu burada, hemen ölmekti.

Bir el omzuma dokundu.

"Hadi, çabuk gir!"

Gayriihtiyari irkilmiştim. Rudy hüzünlü bakışlarla bana bakıyordu.

"Pederin arkasından içeri girdiğini görmeyince bir sorun olduğunu anladım."

Koruyucum da olsa, iki metre boyunda da olsa, otoritemi korumak için anasından emdiği sütü burnundan getirmek zorunda da olsam boynuna atladım ve gözyaşı döktüğüm o süreçte sadece yedi yaşında olduğumu kabullendim.

Ertesi gün teneffüste keşfettiklerimi Rudy'ye anlattım. Bilmiş bir tavırla yorumunu yaptı:

"Karaborsa! Herkes gibi o da karaborsacılık yapıyor. Başka bir şey değil."

"Çantasında ne var acaba?"

"Yiyecek, kesinlikle yiyecek!"

"Peki çantayı neden buraya getirmiyor?"

Rudy bu soruda takılmıştı. Devam ettim:

"Ve neden kilisede tek bir lamba yakmadan iki koca saat geçiriyor? Ne yapıyor orada?"

Rudy kafasını kaşıyor, dağınık saçlarının arasında bir fikir arıyordu.

"Ben, şey, bilmiyorum... Belki de çantasının içindekileri yiyordur!"

"Peder Pons gibi zayıf bir adam iki saat boyunca yemek mi yiyecek? Öyle kocaman bir çantanın içindeki her şeyi mi? Şu söylediklerine kendin inanıyor musun?"

"Hayır."

Gün boyunca her fırsat bulduğumda Peder Pons'u gözledim. Nasıl bir sır saklıyordu? O kadar normal davranıyordu ki ondan korkmaya başladım. İnsan nasıl bu kadar iyi rol yapabilirdi ki? Herkesi nasıl kandırıyordu? Bu ne korkunç bir ikiyüzlülüktü? Belki de o üzerinde papaz cüppesi olan bir şeytandı!

Akşam yemeğinden önce Rudy neşeyle hoplayıp zıplayarak yanıma geldi.

"Buldum: O bir direnişçi. Kullanılmayan kiliseye bir radyo alıcısı saklamış. Her gece gidip mesajlar alıyor ve onları yerlerine iletiyor."

"Haklısın!"

Bu fikir güzeldi çünkü Peder Pons'un, Sully'lere kadar gelip beni bulan kahramanımın itibarını iade ediyor, onu kurtarıyordu.

Hava kararırken Peder Pons avluda bir top oyunu düzenledi. Onu daha iyi seyredebilmek için oyuna katılmaktan vazgeçtim; özgür, sevecen, güler yüzlü haliyle, Nazilerden koruduğu çocukların arasında duruyordu. Ondan kötülük gelmezdi. O iyilik için vardı. Gün gibi ortadaydı.

Sonraki günlerde biraz daha iyi uyudum. Çünkü yatakhaneye geldiğim günden beri her gece ödüm patlıyordu. Demir yatağımda, soğuk çarşafların arasında, yatakhanenin görkemli tavanına baktığım, somyanın metal yaylarının kemiklerime

battığı incecik şiltenin üzerinde, otuz arkadaşım ve bir gözetmenle paylaştığım yatakhanede kendimi hiç bu kadar yalnız hissetmemiştim. Uyumaktan çekiniyor, hatta kendimi uyanık tutmaya çalışıyordum ve bu mücadelem sırasında kendi varlığımdan hazzetmiyor, hatta tiksiniyordum. Kesinlikle ben pis bir paçavraydım, bir bittim, inek boku bile değildim. Kendimi hırpalıyor, azarlıyor, kendime ağır cezalar veriyordum. "Eğer kendini bırakırsan, en güzel misketini, kırmızı akik olanı, en nefret ettiğin çocuğa vermek zorundasın. Mesela Fernand'a!" Tehditlerime rağmen hâlâ elimden bir şey gelmiyordu. Ne kadar önlem alsam da sabah uyandığımda kalçalarım sıcak, nemli bir lekeye yapışmış oluyordu, etrafa yeni kesilmiş taze ot kokusu yayılıyordu. İlk anda hissiyatını ve kokusunu seviyordum, hatta mutlulukla içinde yuvarlanıyordum; ta ki aklım başıma gelene, felaket bir şekilde bir kez daha yatağıma işediğimi anlayana dek. Büyük bir utanç duyuyordum çünkü yıllardır yatağıma işemiyordum, temizdim, temiz kalmayı başarıyordum. Ama Sarı Villa bu gidişatı tersine çevirmişti, neden böyle oluyordu, anlamıyordum.

Birkaç gece boyunca, belki de başımı yastığa koyup uykuya dalacakken, Peder Pons'un kahramanlığını düşündüğüm için çişimi tutmayı başardım.

Bir pazar günü öğleden sonra Rudy bir örgüt lideri edasıyla yanıma geldi.

"Anahtar bende..."

"Ne anahtarı?"

"Tabii ki kilisenin anahtarı."

Artık kahramanımızın yaptıklarını anlayabilecektik.

Birkaç dakika sonra soluk soluğa ama kendimizden geçmiş bir coşkuyla kilisenin içindeydik.

Kilise boştu.

Ne sıra, ne dua iskemlesi ne sunak... Hiçbir şey yoktu. Kaba sıva duvarlar. Tozlu bir zemin. Her yandan sarkan örümcek ağları. Hepsi bu. Yıpranmış, ilgi çekici hiçbir özelliği olmayan bir bina.

Birbirimize bakmaya cesaret edemedik, ikimiz de ötekinin hayal kırıklığını gördüğünde kendimizinkini teyit etmekten çekiniyorduk.

"Çan kulesine çıkalım, eğer bir radyo alıcısı varsa, yükseğe konmuştur."

Döne döne yükselen merdivenlerden çıktık. Ama yukarıda bizi birkaç güvercin pisliğinden başka bir şey beklemiyordu.

"Ama bu mümkün değil!"

Rudy ayağını yere vurdu. Teorisi un ufak olmuştu. Sır balonunu patlatamamıştık.

Durum benim için daha da kötüydü, kendimi onun bir kahraman olduğuna artık inandıramıyordum.

"Dönelim."

Dönerken zihnimiz tek bir soruyla meşguldü: Peder her gece, boş duvarların arasında ne yapıyordu? Tek bir kelime bile etmedik. Kararımı vermiştim: Yatağımı sel de götürse bu sırrı ortaya çıkarmak için fazladan tek bir gün bile beklemeyecektim.

Gece çöktü. Tabiat uyudu. Kuşlar sustu.

Saat dokuz buçukta Villa'nın merdivenlerine dikilmiştim, bir önceki sefere göre daha sıkı giyinmiştim; boynumda sarılı bir atkı, ayağımda gürültü çıkarmamak için dikiş atölyesinden çalıp terliklerime sardığım keçeler vardı.

Gölge merdivenleri indi ve karanlığın tüm şekilleri sildiği bahçenin içinde kayboldu.

Kiliseye vardığımda açıklığa atladım ve tahta kapıya gizli şifreyle vurdum.

Kapı aralandı, herhangi bir tepkiye meydan vermeden içeri daldım.

"Ama..."

Peder içeri süzülenin kim olduğunu anlayacak zaman bulamamıştı, sadece her zamankinden daha ufak tefek bir gölgenin geçtiğini görmüştü. Refleksle kapıyı arkamdan kapattı, ikimiz de karanlıkta kalakalmış, birbirimizin ne yüzünü ne de gözünü görebiliyorduk.

"Kim var orada?" diye bağırdı peder.

Kendi cesaretime kendim de şaşırmıştım, cevap veremedim.

"Kim var orada?" diye tekrarladı peder, bu kez ses tonu tehditkârdı.

Kaçmak istiyordum. Bir kıvılcım çaktı ve alev göründü. Bir kibrit alevinin ardında ortaya çıkan Peder Pons'un yüzü allak bullak ve endişeliydi. Geri çekildim. Kibrit yaklaştı.

"Ne? Joseph, sen misin?"

"Evet."

"Villa'yı terk etmeye nasıl cesaret edersin?"

"Burada ne yaptığınızı öğrenmek istiyorum."

Nefes almadan kurduğum upuzun bir cümleyle ona kuşkularımı, takiplerimi, sorularımı, boş kiliseyi anlattım.

"Hemen yatakhaneye dön."

"Hayır."

"Sözümü dinleyeceksin."

"Hayır. Eğer bana ne yaptığınızı söylemezseniz bağırırım ve suç ortağınız da ağzınızı sıkı tutamadığınızı öğrenir."

"Bu şantaj, Joseph."

O anda kapı çaldı. Sustum. Peder kapıyı açtı, kafasını dışarı uzattı, kısa bir fiskostan sonra çantayı aldı.

Kaçak teslimatçı uzaklaşınca söze başladım:

"Gördüğünüz gibi sustum. Sizin tarafınızdayım, karşınızda değil."

"Muhbirleri hoş görmem, Joseph."

Ayın önündeki bulut çekildi ve odaya mavi ışık yayıldı; o anda yüzlerimiz mat bir griyle aydınlandı. Peder gözüme çok narin, zayıf, kömürle duvara çizilmiş bir soru işareti gibi göründü; Nazilerin bizim mahallenin duvarlarına yapıştırdığı pis, hâlâ hayatta olduğu için tedirgin Yahudi karikatürüne benziyordu. Gülümsedi.

"Madem öyle, gel bakalım!"

Elimden tutup beni kilisenin sol tarafına götürdü, kirden kaskatı olmuş bir kilimi kenara çekti. Yerde bir halka vardı. Peder halkayı kaldırınca kapak açıldı.

Basamaklar yeraltına iniyordu. İlk basamakta bir gaz lambası vardı. Peder lambayı yaktı ve onu takip etmemi isteyerek yeraltına uzanan girişten yavaşça inmeye başladı.

"Bir kilisenin altında ne vardır, küçük Joseph?"

"Sığınak?"

"Bir kripta, yani eskiden kiliselerde ölülerin gömüldüğü yeraltı mezarlığı."

Son birkaç basamağa ulaşmıştık. Derinlerden keskin bir mantar kokusu geliyordu. Bu koku toprağın soluğu muydu?

"Peki, burada ne var?"

"Bilmiyorum."

"Bir sinagog."

Birkaç mum yaktı ve pederin düzenlediği sinagog ortaya çıktı. Dantelli kumaştan zengin işi bir mantonun altında kutsal yazıyla yazılmış upuzun bir parşömenden oluşan bir tomar Tevrat saklıyordu. Dua etmek için dönülmesi gereken yönü gösteren bir Kudüs fotoğrafı vardı çünkü edilen dualar Tanrı'ya bu şehirden ulaşıyordu.

Arkamızdaki raflar üst üste yığılmış bir sürü eşyayla doluydu.

"Bunlar ne?"

"Koleksiyonum."

Dua kitapları, kutsal şiirler, haham vaazları, yedi ya da dokuz kollu şamdanlar gösterdi. Bir gramofon vardı ve yanında istiflenmiş, siyah balmumundan bir sürü plak duruyordu.

"Bu plaklar nedir?"

"Dua müzikleri, ilahiler, Yiddiş şarkılar. İnsanlık tarihinin ilk koleksiyoncusu kimdi, biliyor musun?"

"Hayır!"

"Nuh'tu."

"Tanımıyorum."

"Çok çok uzun zaman önce dünyaya ardı arkası kesilmeyen yağmurlar yağmış. Su çatıları aşmış, duvarları yutmuş, köprüleri yıkmış, yolları kaplamış, dereleri, ırmakları taşırmış. Sular öylesine çoğalmış ki köyleri, kasabaları önüne katıp götürmeye başlamış. Hayatta kalanlar önce güvenli bir barınak olan dağların yüksek yerlerine sığınmışlar. Ama sellerin ve sızıntıların etkisiyle dağlar çatlamış, sonra da bloklar halinde kırılıp yıkılmış. Bir adam, yani Nuh tüm dünyanın sular altında kalacağını anlamış. Böylece bir koleksiyon yapmaya başlamış. Oğullarının ve kızlarının da yardımıyla her canlı türünden bir dişi bir de erkek bulabilmek için kolları sıvamış. Bir erkek tilki, bir dişi tilki, bir erkek kaplan, bir dişi kaplan, bir erkek sülün, bir dişi sülün, bir çift örümcek, bir çift devekuşu, yılan... Yalnızca hızla büyüyen okyanusta hızla çoğalan balıkları ve deniz memelilerini göz ardı etmiş. Çok büyük bir gemi yapmış ve sular bulunduğu yere kadar ulaştığında tüm hayvanları ve kalan canlıları bu gemiye bindirmiş. Nuh'un gemisi dünyanın yerini alan uçsuz bucaksız denizde aylar-

ca amaçsızca yol almış. Sonra yağmurlar durmuş. Sular usul usul çekilmiş. Nuh gemisindekileri artık besleyememekten çekiniyormuş. Gökyüzüne bir güvercin bırakmış, bıraktığı güvercin gagasında bir zeytin dalıyla dönmüş, bu da suların artık dağların doruklarından çekildiği anlamına geliyormuş. Nuh çılgınca görünen iddiayı kazandığını anlamış: Tanrı'nın tüm yarattıklarını kurtarmış."

"Tanrı niye onları kendisi kurtarmamış? Umursamamış mı? Tatile mi gitmiş?"

"Tanrı kâinatı bir kez yarattı. Ayrıca o olmadan da başımızın çaresine bakabilmemiz için bize akıl ve içgüdü verdi."

"Siz Nuh'u mu örnek alıyorsunuz?"

"Evet. Ben de onun gibi koleksiyon yapıyorum. Çocukluğum Belçika kontrolündeki Kongo'da geçti, babam orada görevliydi. Beyazlar, siyahları hiç sevmezdi ama ben yerlilerin eşyalarının koleksiyonunu yapmaya başlamıştım."

"Şimdi nerede?"

"Belçika'da, Namur Müzesi'nde. Bugünlerde ressamlar sayesinde yeniden moda oldu, siyahların sanatı diyorlar. Şimdi uğraştığım iki koleksiyonum var: Çingene koleksiyonum ve Yahudi koleksiyonum. Yani Hitler'in yok etmek istediği şeyler."

"Hitler'i öldürseniz daha iyi olmaz mı?"

Cevap vermedi, beni üst üste dizilmiş kitap ciltlerine götürdü.

"Her gece Musevilikle ilgili kitaplar okumak, okuduklarım üzerinde düşünmek için buraya geliyorum. Ve gündüzleri çalışma odamda İbranice öğreniyorum. Ne olur ne olmaz..."

"Ne olur ne olmaz derken?"

"Eğer tufan devam ederse, kâinatta İbranice konuşan tek bir Yahudi bile kalmazsa, dili sana öğreteyim ki, sen de yayabilesin."

Başımla onayladım. Bana göre, geç saatlere kadar ayakta kalmak, kriptanın fantastik dekoru, şamdanların titreyen aydınlığındaki Ali Baba'nın mağarasını andıran bu ortam, sanki gerçek değil de daha çok bir oyundu. Tiz bir sesle ve coşkuyla atıldım:

"O zaman siz Nuh olacaksınız, ben de sizin oğlunuz!"

Heyecanlanmıştı, önümde diz çöktü. Bana sarılmak istediğini ama cesaret edemediğini hissediyordum. Memnundum.

"Seninle bir anlaşma yapacağız. Sen Hıristiyan'mış gibi yapacaksın, ben de Yahudi'ymişim gibi. Sen ayine gideceksin, kilise okuluna devam edeceksin. İncil'den İsa'yı öğreneceksin, ben de sana Tevrat'ı, Mişna'yı,[8] Zebur'u anlatacağım ve birlikte İbranice harfleri yazacağız. İster misin?"

"Çok isterim!"

"Bu bizim sırrımız, sırların en büyüğü olacak. Sen ve ben bu sır yüzünden ölsek de ihanet etmeyeceğiz. Söz mü?"

"Söz!"

Ant içmek yerine Rudy'nin bana öğrettiği o karmaşık hareketi yaptım ve yere tükürdüm.

O geceden sonra Peder Pons'la yaşadığım gizli bir hayatım olmuştu. Gece gezmelerimi Rudy'den sakladım ve pederin davranışlarını daha az gözlemlemesi için onun dikkatini kâhyaya yardım eden on altı yaşındaki uyuşuk ve güzel sarışın Rosa'ya çekmek gibi bir çözüm buldum. Rudy'nin ona bakmadığı zamanlar Rosa'nın gözlerini Rudy'den ayırmadığını anlattım; tuzağa tıpış tıpış düşen Rudy, Rosa'nın delisi oldu. Ulaşamayacağı aşklar için iç çekmeye bayılırdı.

Bu arada ben de yirmi iki ünsüz ve on iki ünlü harfiyle İbranice öğreniyordum; aynı zamanda resmi görüntüsü-

8. Tevrat'ın dini ve ahlaki kuralları açıklayan kısmı. (ç.n.)

nün altında yatılı okulumuzu yöneten gerçek kuralları da öğreniyordum. Peder Pons yönetmelikteki boşluktan yararlanarak Şabat'ın[9] gereklerini yerine getirmemizi sağlıyordu. Cumartesileri dinlenmek mecburiydi. Ödevlerimizi ve derslerimizi pazar günü, akşam duasından sonra yapmak zorundaydık.

"Yahudiler için hafta pazar günleri başlar, Hıristiyanlar içinse pazartesi."

"Bu nasıl oluyor, peder?"

"İncil'de –bu arada İncil'i Hıristiyanlar kadar Yahudiler de okumalıdır– Tanrı'nın dünyayı yaratırken altı gün çalıştığı, yedinci gün ise dinlendiği yazılıdır. Onu örnek almak zorundayız. Yedinci gün Musevilere göre cumartesidir. Daha sonra Hıristiyanlar, İsa'yı Mesih olarak kabul etmeyen Museviler-den ayrılmak için o günün pazar olduğunu söylediler."

"Kim haklı?"

"Ne önemi var ki!"

"Tanrı insanlara ne düşündüğünü söyleyemez mi?"

"Önemli olan Tanrı'nın insanları düşünmesi değil, insanların Tanrı'yı düşünmesidir."

"Ama... benim gördüğüm, yani bence, Tanrı altı gün çalışmış ve sonra da hiçbir şey yapmamış!"

Ben kızarken o da gülmekten kırılıyordu. Ben sürekli iki dini teke indirip birleştirmek için aralarındaki farkı azaltmaya çalışıyordum, o da sürekli benim basitleştirmeme engel oluyordu.

"Joseph, iki dinden hangisinin gerçek olduğunu bilmek istiyorsun ama ikisi de değil! Bir din ne doğrudur ne de yanlış, din bir yaşama biçimi önerisinde bulunur."

---

9. Musevilerin dinlenme ve ibadet günü olarak kabul ettikleri cumartesi günü. (ç.n.)

"Eğer doğrusu yoksa onlara nasıl saygı duyabilirim?"

"Eğer yalnızca gerçeğe saygı duyarsan, saygı gösterecek fazla bir şeyin kalmaz. 2+2=4, saygı duyacağın tek şey bu olur. Bunun dışında hayat hep belirsizdir: duygular, normlar, değerler, seçimler... hepsi kırılgan ve değişken yapılardır. İçinde hiç matematik yoktur. Saygı, doğrulanmış olana değil, yol gösterene duyulur."

Aralık ayında Peder Pons yalnızca Yahudi çocukların sezebildiği ikili bir oyun oynadı, bu oyunda hem Hıristiyan bayramı Noel'i hem de Musevi bayramı Hanuka'yı[10] birlikte kutluyorduk. Bir tarafta İsa'nın doğumu için anma töreni yapıyor, köyde İsa'nın doğumunu canlandıran sahneyi dekore ediyor, ayinlere katılıyorduk. Öte yandan ise bir "mum atölyesi" gibi çalışıyorduk; fitil hazırlamayı, balmumu eritmeyi, erittiğimiz balmumunu renklendirmeyi, mumları kalıba dökmeyi öğreniyorduk. Akşamları yaptığımız mumları yakıyor, pencerelerde sergiliyorduk. Hıristiyan çocuklar çabalarının karşılığını almış oluyorlardı. Oysa biz, yani Musevi çocuklar, Hanuka ayininin, sadaka vermenin ve alacakaranlıkta mum yakmayı gerektiren oyun ve hediye zamanının, Işık Bayramı'nın gereklerini gizlice yerine getiriyorduk. Biz Musevi çocuklar... Acaba Sarı Villa'da kaç kişiydik? Kimlerdik? Peder dışında hiç kimse bilmiyordu. Bir arkadaşımdan şüphelensem bile daha ileri gitmiyordum. Yalan söylüyor ve yalan söylemelerine izin veriyordum. Hepimizin kurtuluşu buradan geçiyordu.

1943 yılında polis Sarı Villa'ya pek çok baskın düzenledi. Her seferinde bir yaş grubu kimlik kontrolünden geçiriliyor-

---

10. Musevilerin MÖ 2. yüzyılda Kudüs'teki Tapınak'ın yeniden adanmasını ve sekiz gün süren "ışık mucizesi"ni anmak için kutladıkları sekiz günlük ışık bayramıdır. (ç.n.)

du. Gerçek ya da sahte, kimliklerimiz iş görüyordu. Dolaplarda yapılan düzenli aramalardan hiçbir şey çıkmıyordu. Hiç kimse tutuklanmamıştı.

Peder yine de endişeliydi.

"Şimdilik bu işle Belçika polisi ilgileniyor, bu delikanlıları tanıyorum, onları tanımasam ailelerini tanıyorum, beni görünce fazla ısrar edemiyorlar. Ama bana Gestapo'nun ani baskınlar yaptığını söylediler..."

Bununla birlikte, her tehlike alarmından sonra hayat normal akışına dönüyordu. Yemekler kötü ve yetersizdi; kestane ya da patates yemeği, içinde şalgamların yüzdüğü çorba, tatlı olarak da sıcak süt. Biz yatılılar ise postacının paket getirdiği çocukların dolaplarını kırmayı alışkanlık haline getirmiştik; ganimetimiz bazen bir kutu pasta, bazen bir kavanoz reçel ya da bal oluyordu, bunları çabucak silip süpürmek zorundaydık yoksa başkaları alırdı.

İlkbaharda, Peder Pons çift kilitli çalışma odasında bana verdiği İbranice dersine bir türlü odaklanamıyordu. Alnı kırış kırıştı, sorularımı bile duymuyordu.

"Neyiniz var peder?"

"Kudas ayinlerinin vakti yaklaşıyor, Joseph. Endişeliyim. Ayin yaşı gelmiş Musevi yatılıların Kudas ayinlerini Hıristiyanlarla yapmaları mümkün değil. Bunu yapmaya hakkım yok. Ne onların ne de benim dinime göre. Bu günahtır. Ne yapacağım ben?"

Bir an bile tereddüt etmedim.

"Matmazel Marcelle'e sorun."

"Neden böyle dedin?"

"Eğer Kudas ayinini engellemek için kendini feda edecek biri varsa, o da Kahrolası'dır, değil mi?"

Teklifim onu gülümsetmişti.

Peder ertesi gün Chemlay'deki eczaneye giderken ben de ona eşlik ettim.

"Ne sevimli çocuk" diye homurdandı Matmazel Marcelle beni görünce. "Al bakalım, yakala!"

Bana ballı pastil fırlattı.

Dişlerim şekerlemeyle boğuşurken Peder Pons da ona durumu anlattı.

"Kahrolası, sorun değil Mösyö Pons. Size yardım edeceğim. Kaç kişiler?"

"On iki."

"Sadece hasta olduklarını söyleyin! Hop! On ikisi birden eczaneye!"

Peder düşündü.

"Yoklukları fark edilecektir. Bu eksiklik onları ele verir."

"Ama eğer bir salgın olduğu söylenirse..."

"Fark etmez, yine de şüphelenirler."

"O zaman aralarına şüphe etmeyecekleri bir-iki çocuk daha eklemek gerek. Mesela belediye başkanının oğlunu alın. Daha da iyisi, Brognard'ların oğlunu alın, o şapşallar peynircinin vitrinine Hitler'in fotoğrafını koymuşlar."

"Elbette! Ama durup dururken on dört çocuğu hasta edemezsiniz ki..."

"O işi siz bana bırakın."

Kahrolası ne mi yaptı? Sıhhi kontrol bahanesiyle revire geldi ve Kudas ayini isteklisi grubu muayene etti. İki gün sonra şiddetli ishalle kıvranan belediye başkanının oğlu ile Brognard'ların oğlu yatağa düşüp evlerinde kaldılar ve derslere gelemediler. Ayrıca Kahrolası on iki Musevi Kudas ayincisi-

nin hangi semptomları göstermesi gerektiğini pedere anlattı ve bunları taklit etmeleri gerektiğini söyledi.

Ayin ertesi gün yapılacaktı, sözde hasta on iki çocuğun üç gün revirde kalmaları öngörülmüştü.

Tören Chemlay Kilisesi'ndeydi, orgların şimdiye dek görülmemiş şekilde çınladığı görkemli bir ayindi. Beyaz ayin kıyafetleriyle böylesi bir gösteriye katılan arkadaşlarıma çok imreniyordum, bir gün onların yerinde olmak için kendime söz verdim. Peder Pons bana Tevrat'ı iyi öğretmişti ama orglarıyla, müzikleriyle, görkemiyle ve tavanlara kadar yükselmiş, uçsuz bucaksız iyiliksever bu Tanrı'yla, hiçbir şey beni Katolik ayinler kadar heyecanlandırmıyordu.

Kurt gibi acıktığımız için bize dört başı mamur bir ziyafet gibi gelen sade bir kutlama yemeğini paylaşmak için Sarı Villa'ya döndüğümüzde, salonun ortasında Matmazel Marcelle'i görünce şaşırdım. Peder onu görür görmez birlikte ortadan kaybolup çalışma odasına gittiler.

Aynı akşam, pederden paçayı kıl payı sıyırdığımız felaketi öğrendim.

Kudas ayini sırasında Gestapo yatılı okula baskın yapmış. Naziler tereddütsüz Peder Pons'la aynı şeyi düşünmüş, yani Kudas ayini çağındaki çocukların eksikliği onları ele vermiş.

Neyse ki Matmazel Marcelle revirin önünde nöbet tutuyormuş. Naziler boş yatakhaneleri geçip paldır küldür zemin kata indiklerinde, Matmazel Marcelle, onun ifadesiyle "iğrenç bir şekilde" öksürüp balgam çıkarmaya başlamış. Doğal haliyle bile Kahrolası'nın tiksindirici etkisi bilindiğinden, abarttığında nasıl göründüğünü düşünmek bile ürperticiydi. Taleplerine itiraz etmeden, revirin kapısını açmış. Ayrıca çocukların ağır bir şekilde bulaşıcı hastalığa yakalandıklarını söylemeyi

de ihmal etmemiş, sözlerine bir de kontrolsüz bir hapşırık ekleyip Nazilerin yüzüne tükürük banyosu yaptırmış.

Yüzlerini telaşla silen Gestapo askerleri arkalarına bile bakmadan orayı terk etmişler. Siyah arabalar gidince Matmazel Marcelle kendini revirdeki bir yatağın üzerine atmış ve arkadaşların söylediğine göre, korkutucu bir şekilde başlayıp sonradan krize dönüşen iki saatlik bir kahkaha tufanına tutulmuş.

Dışarıya çok belli etmese de Peder Pons'u daha da kaygılı görüyordum.

"Vücutların da kontrol edileceği bir baskından çekiniyorum Joseph. Ya Naziler sünnetlileri bulmak için sizi soyarlarsa ne yaparım?"

Tedirginliğini paylaştığımı gösteren yüz ifademle başımı salladım. Aslında neden bahsettiğini anlamamıştım. Sünnetliler mi? Rudy'ye bunu sorduğumda Rudy göğsüne bir torba ceviz vuruyormuş gibi kıkır kıkır kıkırdamaya başladı.

"Dalga geçiyorsun! Sünnetin ne olduğunu bilmiyor musun? Kendine ne olduğunun bile farkında değil misin?"

"Neyin ne olduğunu?"

"Sünnet olduğunu."

Konuşma hoşuma gitmeyen bir seyir almaya başlamıştı. Bilmediğim bir özellik daha olduğunu öğreniyordum! Sanki Yahudi olmak yetmezmiş gibi!

"Pipin var ya pipin, uca kadar gelmeyen bir deri kısım var."

"Muhakkak."

"Tamam işte, Hıristiyanların bir de sarkan derileri var. Yuvarlak uç kısım görünmüyor."

"Köpeklerinki gibi mi?"

"Evet. Tam olarak köpeklerinki gibi."

"O zaman biz gerçekten de apayrı bir soydan geliyoruz!"

Öğrendiklerim beni yıkmıştı. Hıristiyan olma hayallerim buhar olup uçmuştu. Kimsenin görmediği bir deri parçası yüzünden Musevi kalmaya mahkûm edilmiştim.

"Ah şapşal" dedi Rudy yeniden, "bu doğuştan gelen bir şey değil, cerrahi bir müdahale söz konusu. Sen doğduktan birkaç gün sonra yaptılar. Kesen de haham."

"Neden?"

"Baban gibi ol diye."

"Neden?"

"Çünkü binlerce yıldır bu böyle!"

"Neden?"

Öğrendiklerim kanımı dondurmuştu. Akşam bir kenara çekilip uzantımın yumuşak ve pembe derisini muayene ettiğim ama hiçbir şey öğrenip anlayamadığım uzun dakikalar geçirdim. Daha farklısına sahip olmayı hayal edemiyordum. İlerleyen günlerde Rudy'nin yalan söyleyip söylemediğinden emin olmak için tuvalete kamp kurup tüm teneffüslerimi lavabonun önünde tekrar ve tekrar ellerimi yıkayarak geçirdim; gözlerimse yanda, komşu pisuvarlardaydı. Pantolonlarından çıkardıkları ya da soktukları anda arkadaşlarımın pipilerini şöyle bir görüvermeye çalışıyordum! Rudy'nin yalan söylemediğini çabucak anladım!

"Çok komik Rudy! Hıristiyanlarınki ince, kırışık, büzüşük bir deriyle bitiyor, âdeta balonun şişirme yerine düğüm atılmış gibi. Bununla da bitmiyor, işemek için bizden daha fazla vakit harcıyorlar, sonra da pipilerini silkeliyorlar. Sanki pipilerine kızıyorlar. Ceza mı veriyorlar?"

"Hayır, şapkasını giydirmeden önce son damlaları düşürüyorlar. Onlarınkinin temiz kalması bizimkine göre daha zor. Eğer dikkat etmezlerse kötü kokabilir ve onları hasta eden bir sürü mikrop kapabilirler."

"Yine de bizim peşimizdeler, öyle mi? Sen bunu anlıyor musun?"

Peder Pons'un kaygısını artık anlamıştım. Böylece haftalık banyoyu düzenleyen görünmez denklemlerin anlamını da çözüyordum. Peder çeşitli yaşlardan on öğrenciyi çıplak halde soyunma odasından ortak banyoya götürdüğü listeler hazırlıyor, yoklamayı kendisi yapıyordu. Her gruptaki çocuklar aynı özellikteydi. Yahudi olmayan Yahudi bir çocuğu çıplak göremiyor ya da bunun tersi de asla mümkün olmuyordu; başka herhangi bir yerde de çıplaklık yasaktı ve cezalandırılıyordu. Böylece artık Sarı Villa'da kimin saklandığını kolayca anlayabiliyordum.

O gün ben de bu durumdan kendimce sonuçlar çıkardım, çişimi pisuvarlardan sakınarak daima kilitli bir kapının ardında yapmayı alışkanlık edindim. Hatta beni sakat bırakan operasyonu düzeltmeye bile çalıştım. Yalnız kaldığım zamanlarda pipimin ucunu kaplaması ve doğumdaki şeklini alması için durmadan malum deriyi yerinden oynatmayı deniyordum. Boşuna! Ne kadar çeksem de her seferinde eski haline dönüyor, günler geçmesine rağmen hiçbir ilerleme kaydedilmiyordu.

"Eğer Gestapo sizi soyarsa ne yaparız, Joseph?"

Neden Peder Pons en genç öğrencisini sırrına ortak ediyordu? Beni diğerlerinden daha cesur mu buluyordu? Sessizliğini bozmaya mı ihtiyacı vardı? Bu ağır sorumluluğu tek başına taşımaktan mı yorulmuştu?

"Ha, Joseph? Ya Gestapo sizi pantolonlarınızı indirmeye mecbur ederse?"

Bu sorunun cevabı 1943'ün Ağustos ayında az kalsın sonumuzu getiriyordu. Hem de hepimizin. Okul resmi olarak

kapalıydı ve yaz için kampa dönüştürülmüştü. Ailesi olmayanlar, okullar yeniden açılana dek burada kalıyorlardı. Bizler gidenlere nazaran kendimizi prensler gibi hissediyorduk. Sarı Villa bize kalmıştı, bol meyveli mevsim, sonu gelmeyen açlığımızı biraz olsun yatıştırıyordu. Peder Pons birkaç papaz okulu öğrencisiyle birlikte tüm zamanını bize adamıştı. Geziler düzenliyor, kamp ateşi yakıyor, top oyunları oynuyor, akşamları avluya beyaz bir çarşaf gerip Şarlo filmleri izliyorduk. Genç papazlar karşısında temkinli olmamıza karşın kendi aramızda hiçbir önlem almıyorduk. Hepimiz Yahudi'ydik. Pedere duyduğumuz minnettarlıkla yaz günü devam eden tek ders olan kateşizm dersini büyük bir enerjiyle sürdürüşümüz, kutsal ayinlerde büyük bir coşkuyla şarkı söyleyişimiz, İsa'nın doğumunu canlandırmak için büyük bir heyecanla dekor hazırlayışımız, yaklaşan Noel'i bekleyişimiz görülmeye değerdi.

Bir gün bir futbol maçı herkesi ter içinde bırakınca peder de hemen duş almamızı söyledi.

Büyükler hemen gitti, ortancalar da öyle. Geriye benim de aralarında olduğum ufaklıklar kaldı.

Yirmi kadar çocuk fıskiyenin altında çırılçıplak oynayıp bağrışıyorken bir Alman subay soyunma odasına girdi.

Sarışın subay içeri girince çocuklar taş kesildi, sesleri âdeta havada dondu, Peder Pons'un rengi fayansları da geçip bembeyaz oldu. Her şey öylece kaldı. Bir şey hariç: Birbirimize neşe içinde sıçrattığımız sular, her şeyden habersiz, üzerimizden akmaya devam ediyordu.

Subay bizi inceledi. Bazılarımız kendini açığa vurmamak için pek geç gelen bir utanma hamlesiyle içgüdüsel olarak pipilerini kapadı.

Su akmaya devam ediyordu, sessizliğin üzerinden iri damlalar süzülüyordu.

Subay kim olduğumuzu çözmüştü. Hızla hareket eden göz-bebekleri düşündüğünü gösteriyordu. Peder Pons bir adım attı ve titreyen bir sesle sordu:

"Ne aramıştınız?"

Subay durumu Fransızca anlattı. Askerleriyle birlikte sabahtan beri bir direnişçiyi takip ediyorlardı, adam kaçmış ve bahçe duvarından atlamıştı; dolayısıyla davetsiz misafirin saklanabileceği yerleri arıyorlardı.

"Gördüğünüz üzere kaçağınız burada saklanmıyor" dedi Peder Pons.

"Gayet iyi görüyorum" diye yavaşça cevapladı subay.

Yeniden korku ve kaygı dolu bir sessizlik üzerimize çöktü. Varlığımın bu noktada son bulduğunu hissettim. Birkaç saniye sonra bizi ıslak, çıplak ve tek sıra halinde dışarı çıkaracaklar, kamyonlara bindirecekler ve bilmediğim bir yere götüreceklerdi.

Dışarıdan ayak sesleri geliyordu. Bot sesleri. Taş zemine vuran demir pençeler. Boğuk bağırışlar.

Gri-yeşil üniformalı subay hızla kapıya yönelip kapıyı araladı.

"Burada değil. Diğer yerlere bakın. *Schnell!*"[11]

Kapı kapanırken askerler uzaklaştı.

Subay, dudakları titreyen Peder Pons'a baktı. Çocuklardan bazıları ağlamaya başlamıştı. Dişlerim takırdıyordu.

Önce subayın kemerindeki tabancasına uzandığını sandım ama o, cüzdanını çıkardı.

"Alın" dedi Peder Pons'a bir banknot uzatarak, "çocuklara şeker alırsınız."

Şaşıran peder bir tepki veremeyince subay avucunun içine zorla beş frankı sıkıştırdı, bize gülümseyip göz kırptı ve topuklarını vurup uzaklaştı.

---

11. (Alm.) Çabuk! (ç.n.)

O gittikten sonra sessizlik ne kadar daha sürdü? Kurtulduğumuzu anlamamız kaç dakikamızı aldı? Bazıları ağlamaya devam ediyordu çünkü yaşadıkları dehşetin etkisinden kurtulamıyorlardı. Öbürleri afallayıp kalmıştı, "İnanabiliyor musun, inanabiliyor musun?" diye soran gözlerle birbirlerine bakıyorlardı.

Peder Pons'un yüzü balmumu gibiydi, dudakları bembeyaz olmuştu. Birden yere yığıldı. Dizleri ıslak betonun üzerinde ileri geri sallanıyor, ürkütücü ve sabit bakışlarla anlaşılmaz sözler söylüyordu. Hemen üzerine atıldım ve koruyucu bir tavırla, tıpkı Rudy'ye yaptığım gibi bedenini ıslak bedenime bastırdım.

İşte o zaman, durmadan tekrar ettiği cümleyi duydum.

"Teşekkürler, Tanrım. Teşekkürler, Tanrım. Çocuklarım için teşekkürler."

Sonra bana döndü, varlığımı fark etmiş görünüyordu. Kollarımda kendini tutamayıp gözyaşlarına boğuldu.

Bazı duygular öyle güçlüdür ki ister mutluluk ister acı olsun, insanın içine işler. Pederin gözyaşları bizi öylesine allak bullak etmişti ki birkaç dakika içinde, salgın gibi, solucan misali on iki çıplak Yahudi velet ve cüppeli bir rahip, birbirlerine sarılmış, sırılsıklam şekilde daha fazla dayanamamış, bir ağızdan gülmeye ve ağlamaya başlamışlardı.

Taşkın bir neşe sonraki günlere de bulaştı. Peder sürekli gülüyordu. Bana, bu olaydan güvenini tekrar kazanarak çıktığını söyledi.

"Bize yardım edenin Tanrı olduğuna gerçekten inanıyor musunuz peder?"

İçimi kemiren soruları sormak için İbranice derslerini bekliyordum. Peder bana şefkatle bakıyordu.

"İçtenlikle söylüyorum, hayır, küçük Joseph. Tanrı böyle şeylere karışmaz. Şu Alman subayın tepkisinden bu yana insanlığa olan inancımı tekrar kazandım."

"Ben sizin sayenizde olduğunu düşünüyorum. Siz Tanrı'nın sevgili kulusunuz."

"Saçmalama."

"İyi bir dindar olursak, iyi bir Musevi ya da iyi bir Hıristiyan, başımıza hiçbir şey gelmez, yoksa siz buna inanmıyor musunuz?"

"Böyle aptalca bir fikre nasıl sahip oldun?"

"Kateşizm dersinden. Peder Boniface..."

"Yeter! Bu saçmalık tehlikeli! İnsanlar kendi kendilerine kötülük ederler ve Tanrı buna karışmaz. O insanları özgür yaratmıştır. Yani erdemlerimizden ya da kusurlarımızdan bağımsız olarak güleriz ve acı çekeriz. Oysa senin Tanrı'ya biçtiğin role bak. Ne kadar korkunç! Nazilerin elinden kaçan biri Tanrı tarafından sevilirken, yakalanan ise nefret edilecek, böyle bir şeyi bir an için bile düşünebilir misin? Tanrı işlerimize karışmaz."

"Yani diyorsunuz ki ne olursa olsun Tanrı'nın umurunda değil?"

"Ben diyorum ki ne olursa olsun Tanrı görevini yapmıştır. Artık sıra bizde. Kendimizden biz sorumluyuz."

İkinci dönem başlamış, okullar yeniden açılmıştı.

Rudy ve ben gitgide daha yakınlaştık. Yaşımız, boyumuz, dertlerimiz, tavırlarımız her bakımdan farklıydı ama bu farklılıklar bizi birbirimizden ayırmak şöyle dursun, birbirimizi ne kadar çok sevdiğimizi hissettiriyordu. O beni "kötü öğrenci" şöhretiyle ve özellikle de cüssesiyle kavgalarda korurken, ben de onun bulanık fikirlerini belirginleştiriyordum. "Bu kafanın içinde bir şey bulmaya imkân yok" diyordu öğretmenler, "daha kalın kafalısı dünyaya gelmemiştir." Rudy'nin derslere karşı gösterdiği bu "duyarsızlık" hepimizde hayranlık uyandırıyordu. Öğretmenler sürekli bizden "bir şeyler" yapmaya uğraşıyorlar, bu da bizim değersiz, yozlaşmış, şüpheli şekilde uzlaşmaya açık doğamızı gösteriyordu. Rudy ise hiçbir şey olmazdı. Kusursuz bir tembeldi, katıksızdı, değişmiyordu, aynı zamanda dürüsttü, onlara direnç gösteriyordu. Öğrencilerin öğretmenlere karşı verdiği o başka savaşın kahramanı olmuştu. Disiplin cezaları yakasını bırakmıyor, tarak değmeyen yabani başını yeni bir onur halesi çevreliyordu: Gazilik.

Oda cezası aldığı bir öğleden sonra, çaldığım bir parça ekmeği pencereden ona verirken, neden ceza aldığı halde böyle sağlam ve sarsılmaz durduğunu, öğrenmeyi neden reddettiğini sordum. İçini dökmeye yer arıyormuş gibi konuşmaya başladı:

"Bizim aile yedi kişiydi: annem, babam ve beş çocuk. Benim dışımdakilerin hepsi de entelektüel ve kültürlüydü. Babam avukat, annem en iyi orkestralarda çalan ünlü bir piyanistti. Kız ve erkek kardeşlerimin hepsi de yirmi yaşına gelmeden okullarını bitirdiler. Hepsi safi beyin... Hepsi tutuklandı! Bir kamyona dolduruldu! Bunun onların başlarına gelebileceğine inanmıyorlardı, bu yüzden saklanma gereği duymadılar. Çok saygıdeğer, çok akıllı insanlardı. Ben ise kurtuldum çünkü ne okuldaydım ne de evde! Sokaklarda aylak aylak dolaşıyordum. Paçayı sıyırdım çünkü geziyordum... O zaman dersler..."

"Yani benim ders çalışmakla hata ettiğimi mi düşünüyorsun?"

"Hayır, sen değil, Joseph. Senin elinden geliyor, hem önünde uzun bir hayat var."

"Rudy, daha on altı yaşındasın..."

"Evet, artık çok geç..."

Daha fazlasını anlatmadı ama onun da ailesine karşı öfke duyduğunu anlıyordum. İster kaybolmuş olsunlar isterse de bizi aramasınlar, ailelerimiz Sarı Villa'daki hayatımızda başrol oynuyorlardı. Ben onlara kızgındım! Yahudi olmaktan dolayı kızgındım, beni Yahudi yaptıkları için, bizi tehlikeye attıkları için kızgındım. İki düşüncesiz! Babam mı? Bir beceriksiz. Annem mi? Bir kurban. Babamla evlenmenin kurbanı, onun derin zayıflığını ölçememenin kurbanı, sadece sevecen ve fedakâr bir kadın olmanın kurbanı. Eğer annemi küçümsüyorsam da yine de onu affediyordum çünkü onu sevmekten vazgeçemiyordum. Buna karşılık, içimde babama duyduğum bariz bir öfke vardı. Benim için doğru dürüst bir yazgı hazırlama becerisi gösteremeden beni oğlu olmaya zorlamıştı. Neden Peder Pons'un oğlu değildim?

Kasım 1943'te, bir öğleden sonra, Rudy ve ben eski bir meşenin dallarına tırmanmış, gözlerimizin önüne serili tarlaları seyrederken aynı zamanda kış uykusuna yatmış sincapların yuvalarını bulmaya çalışıyorduk. Bacaklarımız bahçeyi çevreleyen duvarın ötesine sallanıyordu. Eğer isteseydik duvarı çevreleyen patikaya atlayıp kaçabilirdik. Ama nereye gidebilirdik ki? Hiçbir yer Sarı Villa kadar güvenli değildi. Maceralarımızı duvarların arasında sınırlandırdık. Rudy daha yükseklere tırmanırken, ben dalların ayrıldığı ilk çatala oturmuş duruyor ve oradan babamı göreceğimi sanıyordum.

Bir traktör yoldan iniyordu. Yanımızdan geçecekti. Traktörü bir adam kullanıyordu. Sakalsız olmasına ve bir köylü gibi giyinmesine karşın babam olduğuna yemin edeceğim kadar babama benziyordu. Zaten onu tanımıştım.

Donup kalmıştım. Bu karşılaşmaya gönlüm razı değildi. "Aman beni görmesin de!" Nefesimi tuttum. Traktör ağacımın altından geçti ve vadiye doğru yoluna devam etti. "Oh, beni görmedi!" Ama hâlâ on metre uzağımdaydı, seslenip onu yakalayabilirdim.

Ağzım kurumuştu, nefesimi vermeye korkarak traktörün ufukta küçülüp sesi duyulmayacak kadar uzaklaşmasını bekledim. Ortadan tamamen kaybolduğuna emin olunca hayatıma döndüm. Nefesimi verdim, gözlerimi kırpıştırdım, silkelenip kendime geldim. Rudy huzursuzluğumun kokusunu almıştı.

"Ne oldu?"

"Traktörün üzerinde tanıdığım birini gördüğümü sandım."

"Kimi?"

"Babamı."

"Zavallı Joseph, bu mümkün değil!"

Aptalca düşüncelerden kurtulmak için başımı silkip salladım.

"Elbette mümkün değil..."

Rudy'nin bana acımasını ister gibi hayal kırıklığına uğramış bir çocuğun yüz ifadesine büründüm. Aslında babamdan kaçtığım için memnundum. Zaten o muydu ki? Rudy haklı olmalıydı. Birbirimizden habersiz birkaç kilometre mesafede mi yaşıyorduk? Tuhaf! O akşam bunun bir rüya olduğuna inandım. Ve bu yaşanılanları hafızamdan sildim.

Yıllar sonra, o gün yanımdan geçenin gerçekten babam olduğunu anladım. Reddettiğim babam, uzakta olmasını dilediğim babam, yok olmasını ya da ölü olmasını istediğim babam... O zamanki telaşımla ve dayanıksızlığımla arzuladığım bu gönüllü yanılgının, bu canavarca tepkinin diri, sıcak, yakıcı utancını son nefesime kadar taşıyacağım.

Peder Pons gizli sinagoğunda buluştuğumuzda bana savaş haberleri veriyordu.

"Alman orduları Rusya'da batağa saplandı ve Amerikalılar savaşa girdi, bence Hitler kaybedecek. Ama ne pahasına? Naziler burada gitgide daha öfkeliler, direnişçileri umutsuzluğun verdiği kuvvetle kudurmuş gibi kovalıyorlar. Bizim için çok korkuyorum, Joseph, çok korkuyorum."

Havada tehlike seziyor, burnuna kötü kokular geliyordu.

"Haydi, peder, her şey iyi olacak, çalışmaya devam edelim."

Rudy kadar Peder Pons'a da koruyuculuk yapıyor gibiydim. Onları öyle seviyordum ki, tedirginliklerini gidermek için sarsılmaz, güven veren bir iyimserlik sergiliyordum.

"Bana Musevi ve Hıristiyan arasındaki farkı daha basitçe anlatın, peder."

"Museviler ve Hıristiyanlar aynı Tanrı'ya inanırlar Joseph, Musa'ya On Emir'i yazdıran Tanrı'ya. Ama Museviler bekledikleri Mesih'in, Tanrı'nın gönderdiği kurtarıcının İsa olduğuna inanmazlar; onu yalnızca bilge olarak görürler. İsa'nın Tanrı'nın oğlu olduğuna, Tanrı'nın onda beden bulduğuna, öldüğüne ve yeniden dirildiğine inanırsan Hıristiyan olursun."

"Yani Hıristiyanlar için bu çoktan gerçekleşmiş, Museviler için ise henüz gerçekleşmemiş."

"Aynen öyle Joseph; Hıristiyanlar hatırlayanlardır, Museviler ise hâlâ bekleyenler."

"O zaman bir Hıristiyan beklemeyi bırakmış bir Musevi mi?"

"Evet. Bir Musevi de İsa'dan önceki bir Hıristiyan."

Kendimi "İsa'dan önceki Hıristiyan" olarak düşünmek çok hoşuma gitmişti. Katolik eğitimi ve gizli olarak başlanılan Tevrat arasında gidip gelen kutsal tarih, hayal gücümü kütüphanedeki uydurma çocuk öykülerinden daha fazla büyülüyordu; daha candan, daha samimi, daha somut olduğu ortadaydı. Her şeyin ötesinde atalarımla ilgiliydi: Musa, İbrahim, Davud, Yahya ya da İsa! Kuşkusuz damarlarımda onlardan birinin kanı dolaşıyordu. Hem sonra onların yaşamları da benimki gibi sıradan değildi; mücadele etmişler, bağırmışlar, ağlamışlar, şarkı söylemişler, her an yok olmayı göze almışlardı. Peder Pons'a anlatmaya cesaret edemediğim şey onu da bu hikâyeye dahil ettiğimdi. Sorumluluk almayıp dalga geçen Roma Eyalet Valisi Pontius Pilatus'u gözümde canlandıramıyordum. Oysa Peder Pons'un orada, İncillerin içinde, İsa'nın yanı başında, Museviler ile geleceğin Hıristiyanları arasında bir yerde, şaşkın arabulucu misali, ne seçeceğini bilemeyen dürüst bir adam olarak var olması bana normal geliyordu.

Pederin benim için zorunlu olarak katıldığı dersler yüzünden kafasının karıştığını hissediyordum. Pek çok Katolik gibi

o da Eski Ahit'i önceden pek iyi bilmiyordu ve bazı haham yorumlarını öğrendikçe hayran kalıyordu.

"Joseph, öyle günler oluyor ki Musevi olsam daha mı iyi olurdu diye kendi kendime soruyorum" diyordu bana gözlerinde heyecanlı bir parıltıyla.

"Yok peder, Hıristiyan olarak kalın, ne kadar şanslı olduğunuzun farkında değilsiniz."

"Musevilik saygıyı, Hıristiyanlık ise sevgiyi öne çıkarır. Kendi kendime soruyorum, saygı sevgiye nazaran daha temel bir kavram değil mi? Aynı zamanda daha uygulanabilir... Tıpkı İsa'nın önerdiği gibi düşmanını sevmek ve sana bir tokat vurana öteki yanağını uzatmak, bunu hayranlıkla karşılıyor ama uygulanabileceğini düşünmüyorum. Özellikle de şu sıralar. Sen Hitler'e diğer yanağını uzatır mısın?"

"Asla!"

"Ben de öyle! Şu bir gerçek ki ben İsa'ya layık değilim. Tüm hayatım onun yolunda gitmeye yetmeyecek. Bu zamanda sevgi bir görev olabilir mi? Yüreğine hükmedebilir misin? Sanmıyorum. Büyük hahamlara göre saygı sevgiden daha üstündür. Devam eden bir mecburiyettir. Bu bana mümkünmüş gibi geliyor. Sevmediğime ya da benden farklı olana da saygı duyabilirim. Ama onları sevmek? Hem onlara gösterdiğim saygı kadar sevgi de göstermeye ihtiyacım var mı? Sevgi zordur, onu ne başlatabilirsin, ne kontrol edebilirsin ne de sürmeye zorlayabilirsin. Ama saygı..."

Parlak kafasını kaşıyordu.

"Acaba biz Hıristiyanlar sadece duygusal Museviler değil miyiz diye düşünüyorum..."

Hayatım böyle derslere girerek, İncil üzerine düşünerek, Nazilerden korkarak, her geçen gün çoğalan ve ses getiren direnişçilerin koşuşturmalarıyla, arkadaşlarımla oynadığım

oyunlarla, Rudy'yle yaptığımız gezintilerle düzen tutmuş sürüp gidiyordu. Eğer bombardımanlar Chemlay'i yerle bir etmiyorsa, İngiliz pilotlar Sarı Villa'ya uğramıyorlarsa kuşkusuz istasyondan uzak olduğu içindi, yine de Peder Pons önlemini almış, paratonere Kızıl Haç bayrağı çekmişti. Tuhaf bir şekilde, bu tehlike işaretlerini seviyordum. Asla arkadaşlarımla birlikte sığınağa inmiyor, Rudy'yle çatıdan gösteriyi izliyordum. Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin uçakları öyle alçaktan uçuyordu ki pilotları görebiliyor, onlara dostane işaretler gönderebiliyorduk.

Savaş zamanı, en büyük tehlike alışkanlıktır. Özellikle de tehlikeye alışmak.

Çünkü Chemlay'deki onlarca insan işgalci Nazileri takmıyorlar, hatta onları küçümsüyorlardı, bu yüzden Normandiya Çıkarması haberi bize pahalıya patladı.

İyi donanımlı çok sayıda Amerikan askerinin kıtaya ayak bastığı duyulduğunda haber başımızı döndürdü. Her ne kadar susmak zorunda olsak da ağzımız kulaklarımıza varıyordu. Peder Pons'un ayakları ise yere basmıyordu, tıpkı suyun üzerinde yürüyen İsa gibiydi, sevinci yüzünden okunuyordu.

O pazar köy halkıyla bu muhtemel zaferi en azından bakışlarımızla paylaşmak için ayine gitmeye can atıyorduk. Bütün öğrenciler yola çıkma vaktinden on beş dakika önce bahçede sıra olmuşlardı.

En güzel giysilerini giymiş köylüler yolda bize göz kırpıyorlardı. Bir kadın bana çikolata verdi. Bir diğeri bana elleriyle portakal ikram etti. Bir başkası cebime bir parça kek koyuverdi.

"Neden hep Joseph?" diye bir arkadaşım homurdandı.

"Normal çünkü en yakışıklımız o" diye bağırdı Rudy uzaktan.

Bu ikramlar iyi denk gelmişti, hızla büyüyüp serpildiğim için karnım sürekli zil çalıyordu.

Eczanenin önünden geçeceğimiz anı sabırsızlıkla bekliyordum çünkü Peder Pons'la birlikte pek çok çocuğu kurtarıp koruyan Matmazel Marcelle'in yüzünde sevinç ve mutluluk göreceğimden kuşkum yoktu. Belki de sevinçten bana birkaç şeker atardı.

Oysa eczane vitrininin demir kepenkleri indirilmişti.

Bizim grup köy meydanına erken geldi ve orada herkes – çocuklar ve köylüler– ansızın kilisenin önünde durdu.

Kilisenin ana kapıları ardına kadar açıktı; içeride, org tüm gücüyle çalınıyor, sanki coşkulu bir askeri marş yayılıyordu. Ezgiyi hatırladım, şaşkındım: *La Brabançonne!*[12]

Kalabalık donup kalmıştı. *La Brabançonne*'yi, yani milli marşımızı çalmak, hem de Nazilerin burnunun dibinde... Bu onlara en büyük hakaretti. Bu onlara, "Çekin gidin, defolun, kaybettiniz, siz bir hiçsiniz!" demekti.

Kim bu küstahlığa cesaret edebilirdi ki?

Onu ilk görenlerin fısıltıları hızla diğerlerine ulaştı: Kahrolası! Matmazel Marcelle elleri klavyenin üzerinde, ayakları pedalda, belki de hayatında ilk defa, Nazilere savaşı kaybettiklerini göstermek için kiliseye gitmişti.

Keyifli ve coşkuluyduk, tehlikeli ve göz alıcı bir sirk numarası izler gibi kilisenin çevresinde duruyorduk. Kahrolası oldukça iyi çalıyordu. Hatta kilisenin orgcusundan bile çok daha iyi çalıyordu. Enstrüman onun dokunuşlarıyla, kızıl ve altın tonlarında gürleyen bakırların ve tok sesli davulların eşlik ettiği barbar bir hücum marşı gibi çağlıyordu. Sesler kayalara çarpan dalgalar misali üzerimize geliyor, zemini titretiyor, dükkânların camlarını zangırdatıyordu.

---

12. Belçika Krallığı milli marşı. (ç.n.)

Birden tiz bir fren sesi duyuldu. Siyah bir araba kilisenin önünde zorlukla durdu ve içinden dört adam indi.

Gestapo'nun polisleri çalmayı kesen ama hakaretler yağdırmaya başlayan Matmazel Marcelle'i yakaladılar.

"İşiniz bitti! Sona geldiniz! Acısını benden çıkarabilirsiniz ama bu hiçbir şeyi değiştirmez! Zavallılar! Korkaklar! Âcizler!"

Naziler onu paldır küldür arabaya tıktılar ve hızla uzaklaştılar.

Benzi şimdiye dek görülmemiş derecede solan Peder Pons istavroz çıkardı. Ben ise yumruklarımı sıkmış, arabanın ardından koşmak, yakalamak, o pis heriflere dayak atmak istiyordum. Pederin buz gibi olmuş elini tuttum.

"Asla hiçbir şey söylemeyecek peder. Hiçbir şey söylemeyeceğine eminim."

"Biliyorum Joseph, biliyorum. Kahrolası en cesurumuz. Ama ona ne yapacaklar acaba?"

Cevabı bekleyecek kadar vaktimiz yoktu. Aynı akşam, saat on birde, Sarı Villa Gestapo tarafından basıldı.

Matmazel Marcelle, işkence görmesine rağmen tek kelime etmemişti. Ancak bu arada Naziler evini aramışlar, sahte belgelerimize yapıştırdığı fotoğrafları ve negatifleri ortaya çıkarmışlardı.

Maskemiz düşmüştü. Pantolonlarımızı indirmemize bile gerek kalmamıştı. Çevirdiğimiz dolabı öğrenmeleri için pasaportlarımızı açmaları yeterliydi.

Yirmi dakika içinde Sarı Villa'nın bütün Yahudi çocuklarını aynı yatakhanede toplamışlardı.

Naziler pek keyifliydi. Bizse dehşet içindeydik ve direncimiz kırılmıştı. Öylesine korkuyordum ki hiçbir şey düşünemiyordum. Farkında bile olmadan ne derlerse usul usul yapıyordum.

"Yüzünüzü duvara dönün, eller havaya. Hadi çabuk!"

Rudy yanıma sokuldu ama bu da beni yatıştıramadı. Gözleri korkuyla yuvalarından fırlamıştı.

Peder Pons mücadeleye girişti.

"Beyler, çok mahcubum. Kimliklerini bilmiyordum! Bu çocukların Yahudi olabileceklerini tahmin etmiyordum. Bana onları Aryan diye getirdiler, gerçek Aryanlar. Yanıldım, benimle alay ettiler. İyi niyetimi kötüyü kullandılar."

Her ne kadar pederin bu tutumunu hemen anlayamasam da sırf tutuklanmamak için kendini temize çıkarmaya çalıştığını sanmıyordum.

Gestapo'nun şefi sertçe sordu:

"Size bu çocukları kim getirdi?"

Peder Pons tereddüt etti. Upuzun on saniye geçti.

"Size yalan söylemeyeceğim. Burada bulunanların hepsini bana eczacı kadın, Matmazel Marcelle getirdi."

"Bu sizi şaşırtmadı mı?"

"Bana sık sık yetim çocuklar getirir. On beş yıldır. Savaştan çok önceden beri. İyi bir insandır. Zor durumdaki çocuklar yararına çalışan bir gönüllü grubuna üyedir."

"Peki çocukların masraflarını kim ödüyor?"

Pederin beti benzi attı.

"Her ay, üzerinde çocukların isimlerinin yazılı olduğu ayrı ayrı zarflar gelir. Kayıtları muhasebeden kontrol edebilirsiniz."

"Bu zarflar nereden geliyor?"

"Kendini bu işe adayanlardan... Kimi istersiniz? Kayıtlarımızda hepsi var. Belgeleri kontrol edebilirsiniz."

Naziler ona inanıyorlardı. Şefleri durmadan listelere el koymaktan bahsediyor, bunlar için ağzının suyu akıyordu. Bunun üzerine peder atıldı.

"Onları nereye götürüyorsunuz?"

"Malines'e."

"Peki sonra?"

"Bu sizi ilgilendirmez."

"Uzun bir yolculuk mu olacak?"

"Kesinlikle."

"O zaman eşyalarını hazırlamam için bana müsaade edin, valizlerini yapayım, onları giydireyim, yolda yiyecekleri şeyleri hazırlayayım. Onlar evlatlarım benim, çocuklara böyle davranamayız. Eğer siz çocuklarınızı bana emanet etseydiniz, onların böylece gitmelerine izin vermemi kabul eder miydiniz?"

Şef tereddüt etti. Peder de bu fırsatı değerlendirdi:

"Onların kötülüğünü istemediğinizi biliyorum. Haydi öyleyse, ben her şeyi ayarlayayım, siz de gelip şafak vakti onları alırsınız."

Bu dokunaklı numarayı yutan ve papazın saflığından rahatsız olan Gestapo şefi ona kötü bir herif olmadığını ispatlamak niyetindeydi.

"Yarın sabah, saat tam yedide, temizlenmiş, giyinmiş ve yemeklerini yemiş olarak, eşyalarıyla birlikte avluda sıraya girmiş olacaklar" diye ekledi peder sakince. "Beni kırmayın. Ben yıllardır bu çocuklarla ilgileniyorum. Bana bir çocuk emanet ediyorsanız içiniz rahat olabilir."

Gestapo'nun şefi, üzerinde önlükleri olan otuz küsur Yahudi çocuğa şöyle bir göz attı, yarından önce kamyon bulamayacağını hatırladı, uykusunun geldiğini fark etti, omuz silkip homurdandı:

"Peki, peder, size güveniyorum."

"Güvenebilirsiniz evladım. Gönlünüz ferah olsun."

Gestapo'nun siyahlı adamları yatakhaneyi terk ettiler. Peder gittiklerinden tam olarak emin olduğunda bize döndü.

"Çocuklar, bağırmak yok, panik yapmak yok, sessizce eşyalarınızı toplayın ve giyinin. Ondan sonra kaçacağız."

Rahat bir nefes almıştık. Peder Pons diğer yatakhanelerden sorumlu beş genç rahip adayını çağırdı ve onları da bizim bulunduğumuz odaya aldı.

"Evlatlarım, size ihtiyacım var."

"Emrinizdeyiz peder."

"Yalan söylemenizi istiyorum."

"Ama..."

"Yalan söylemek zorundasınız. İsa adına. Yarın Gestapo'ya, onların gidişinden hemen sonra Villa'yı direnişçilerin bastığını söyleyeceksiniz. Ayrıca dayak yediğinizi ekleyeceksiniz. Sizi yataklarınızda bağlanmış şekilde bulacaklar, böylece masumiyetinizi ispatlamış olacaksınız. Sizi bağlayacağım, kabul ediyor musunuz?"

"İsterseniz bize birkaç tane vurabilirsiniz bile peder."

"Sağ olun çocuklar. Bu vurma işini kendi aranızda halletmeniz daha iyi olur sanırım."

"Peki, siz... siz ne yapacaksınız?"

"Sizlerle kalamam. Yarın Gestapo artık bana inanmayacaktır. Onlara bir suçlu gerekecek. Ben de çocuklarla birlikte kaçacağım. Tabii ki suç ortaklarıma, yani direnişçilere benim haber verdiğimi söyleyeceksiniz."

Sonraki dakikalarda görüp görebileceğim en inanılmaz gösteriye şahit oldum: Genç rahip adayları ciddiyet ve özenle birbirlerine vurmaya başladılar; kimi burna, kimi dudağa, kimi göze vuruyor, yeterince yaralanıp yaralanmadıklarını tekrar

tekrar sorguluyorlardı. Sonra Peder Pons onları sıkıca karyolaların ayaklarına bağladı ve ağızlarına da birer bez tıkadı.

"Nefes alabiliyor musunuz?"

Genç rahipler başlarını salladılar. Bazılarının yüzü gözü şişmiş, bazılarının burnu kanamıştı, hepsinin de gözleri yaşlıydı.

"Sağ olun evlatlarım" dedi Peder Pons. "Ve sabaha kadar dayanmak için İsa'yı düşünün."

Bunun ardından yanımızdaki çantaların hafif olup olmadığını kontrol etti ve bizi son derece sessiz bir şekilde merdivenlerden indirip arka kapıdan çıkardı.

"Nereye gidiyoruz?" diye fısıldadı Rudy.

Bu konuda fikri olabilecek tek kişi olmama rağmen sustum.

Bahçenin ağaçsız, düzlük kısmına kadar ilerledik. Oraya gelince peder bizi durdurdu.

"Çocuklar, delirdiğimi düşünseniz de umurumda değil, daha ileri gitmeyeceğiz!"

Bize planını anlattı ve planı uygulamaya koymak için gecenin sonunu bekledik.

Yarımız kilisenin kullanılmayan kriptasına dinlenmeye gitti. Aralarında benim de bulunduğum öteki yarımız ise ondan sonraki saatleri izlerimizi silmek ve sahte izler bırakmak için harcadı. Son yağmurlarla balçık olan toprak adım attığımızda su sesi çıkarıyordu. Bu zeminde istediğimiz gibi izler bırakmak çocuk oyuncağıydı.

Böylece bizim grup açıklığı geçti ve bahçenin dar kapısından çıktı. Sonra yumuşayan toprağı tabanlarımızla ezerek, dalları kırarak ve kasıtlı olarak bazı eşyalarımızı düşürerek tarlayı baştanbaşa geçip ırmağa kadar indik. Peder bizi oradan bir iskeleye götürdü.

"İşte, burada bizi bir teknenin beklediğini düşünecekler... Şimdi bu mesafeyi tekrar katedeceğiz ama bu kez geri geri gideceğiz çünkü hem sayımızın iki kat fazla olduğunu düşündüreceğiz hem de ters yönde iz bırakmamış olacağız."

Dönüş yavaş ve zahmetliydi; kayar gibi gidiyorduk, çabamıza korku ve yorgunluk eklenmişti. Bahçedeki açıklığa gelmiştik ama hâlâ en zor kısmı tamamlayamamıştık: Nemli toprağı yapraklarla âdeta kamçılayarak kullanılmayan kiliseye giden adımlarımızın izlerini silmemiz gerekiyordu.

Kriptanın bir köşesinde uyuyan arkadaşlarımızın arasına katıldığımızda gün ağarıyordu. Peder Pons sadece tek bir idare lambası yakarak kapıları özenle kilitledi.

"Uyuyun çocuklar. Bu sabah erken kalkmak yok."

Peder kendimi öylece bıraktığım yerin az ötesinde, etrafına tuğla duvar örer gibi kitap yığınları dizerek kendine küçük bir yer açtı. Bana bakınca pedere sordum:

"Odanıza gelebilir miyim peder?"

"Gel, küçük Joseph."

Emekleyerek yanına gittim ve yanağımı omzuna yasladım. Şefkatli bakışını fark etmeye bile fırsat bulamadan uyuyakaldım.

Sabah, Gestapo Sarı Villa'yı bastı, sımsıkı bağlanmış papaz adaylarını buldu, bu skandalı öfke çığlıklarıyla karşıladı, sahte izlerimizi ırmağa kadar takip edip bizi uzaklarda aradı. Bir an bile kaçmadığımızı düşünmediler.

Peder Pons için artık ortaya çıkmak söz konusu değildi. Kilisenin altındaki bu gizli sinagogda kalmak ise mümkün değildi. Evet, hâlâ hayattaydık ama bu bazı sorunları da bera-

berinde getiriyordu: konuşmak, yemek yemek, işemek, kaka yapmak. Uyku da çare olmuyordu çünkü hepimiz yerde yatıyor ve ayrı telden çalıyorduk.

"Görüyor musun Joseph?" dedi esprili bir tonda. "Nuh'un gemisinde de yol pek eğlenceli geçmemiştir."

Direnişçiler hiç vakit kaybetmeden gelip bizi başka yerlere saklamak için teker teker götürmeye başladılar. Rudy ilk gelenlerle gitti. İlk o gitti çünkü çok yer kaplıyordu. Peder Pons bizi götüren arkadaşlarına beni hiç göstermedi. Acaba kasten mi böyle yapıyordu? Gönlümden geçen beni mümkün olduğunca uzun süre yanında tutmak istediğine inanmaktı.

"Belki de müttefikler sanılandan daha erken kazanacaklardır? Belki de yakında özgürlüğümüze kavuşacağız" dedi göz kırparak.

Bu haftaları Museviliği, benim gibi daha yakından tanımak için kullandı.

"Hayatlarınız sadece sizin hayatlarınız değil, onlar bir mesaj taşıyor. Sizin yok olmanıza seyirci kalmak istemiyorum. Çalışalım."

Bir gün, kriptada sadece beş kişi kaldığımızda, pedere uyuyan üç arkadaşımı gösterdim.

"Görüyor musunuz, peder? Onlarla birlikte ölmek istemiyorum."

"Neden?"

"Çünkü her ne kadar onlara değer versem de onlar benim dostum değil. Onlarla ne paylaşıyorum ki? Sadece kurban olmaktan başka?"

"Neden bana bunları söylüyorsun, Joseph?"

"Çünkü ben sizinle ölmeyi tercih ederim."

Başımı dizlerinin üzerine bıraktım ve kafamı kurcalayan düşüncelerimi anlattım.

"Sizinle ölmeyi tercih ederim çünkü sizi daha çok seviyorum. Sizinle ölmeyi tercih ederim çünkü sizi ağlatmak istemiyorum ve daha önemlisi beni ağlatmanızı istemiyorum. Sizinle ölmeyi tercih ederim çünkü o zaman dünyada gördüğüm son kişi siz olursunuz. Sizinle ölmeyi tercih ederim çünkü siz olmadan cennet bana huzur vermez, aksine içimi ürpertir."

O anda kilisenin kapısı çığlıklarla vurulmaya başladı.

"Brüksel artık özgür! Kazandık! İngilizler Brüksel'e girdi! Brüksel özgür!"

Peder ayağa kalktı ve beni kollarına aldı.

"Özgürüz! Duyuyor musun, Joseph? Özgürüz! Almanlar çekip gidiyorlar!"

Diğer çocuklar uyandı.

Direnişçiler bizi kriptadan çıkardılar. Chemlay sokaklarında koşmaya, hoplayıp zıplamaya, gülmeye başladık. Evlerden sevinç çığlıkları yükseliyor, tüfeklerle havaya ateş açılıyor, pencerelerden bayraklar sallanıyordu. Danslar ediliyor, beş yıldır gizlenen içki şişeleri ortaya çıkıyordu.

Akşama kadar pederin kollarında kaldım. Köyde karşılaştığı herkesle olan biteni konuşurken sevinç gözyaşları döküyordu. Gözyaşlarını ellerimle siliyordum. Mademki bugün bir bayram günüydü, dokuz yaşında olmaya, beni kurtaran adamın omuzlarının üzerinde bir çocuk gibi davranmaya hakkım vardı, onun pembe ve tuzlu yanaklarını öpmeye, sebepsiz kahkahalar atmaya hakkım vardı. Mutluydum, akşama kadar omzundan inmedim. Ne kadar ağır olsam da hiç şikâyet etmedi.

"Savaş yakında bitiyor!"

"Amerikalılar Liège'e ilerliyor."

"Yaşasın Amerikalılar!"

"Yaşasın İngilizler!

"Yaşasın ülkemiz!"

"Yaşasın!"

4 Eylül 1944'ten beri Brüksel'in kurtuluşunun sebebinin, benim Peder Pons'a sevgimi ansızın, açık açık söylemem olduğuna inandım. Bu anı ömür boyu hiç unutmadım. O günden beri ne zaman bir kadına açılsam, havai fişeklerin patlamasını, bayrakların sallanmasını bekledim.

İlerleyen günlerin bölgemiz için çok daha tehlikeli ve ölümcül olduğu ortaya çıktı. İşgal zamanı düşman olduğu gibi ortadaydı, görülebiliyordu ve hedef belliydi. Özgürlük zamanı darbe oradan, buradan, her yerden kontrolsüz şekilde gelebiliyordu, ortama kargaşa hâkimdi. Peder Pons çocukları Sarı Villa'ya yeniden kavuşturduktan sonra bahçeden çıkmamızı yasakladı. Ama Rudy ve ben, dalları bahçe duvarını aşan meşe ağacımıza tırmanmadan duramıyorduk. Yaprakların arasından, uzak çiftliklere kadar uzanan çırılçıplak ova görünüyordu. Oradan bakınca, çarpışmaları açık seçik görmesek de en azından tozunu dumanını izliyorduk. İşte o zaman, duştayken bizi ihbar etmemeyi seçen Alman subayını gördüm; üstü açık bir arabada, gömleği kan içinde, yüzü gözü şişmiş, kafası tıraş edilmiş, silahlı özgürlükçülerin arasında, kim bilir hangi intikama götürülüyordu...

Erzak sorunu hâlâ devam ediyordu. Rudy ve ben, açlığımızı bastırmak için çimlerin arasında, diğerlerinden daha koyu renkte, daha kalın otlar arıyorduk, demeti dilimizin üzerine yerleştirmeden önce avuçlarımıza dolduruyorduk. Acıydı, tadı berbattı ama bu bize ağzımızın dolu olduğu hissini veriyordu.

Yavaş yavaş eski düzene kavuştuk. Oysa haberler iyi değildi. Eczacı Matmazel Marcelle, doğuya götürülmeden önce ca-

navarca işkence görmüştü. Nasıl dönecekti? Dönecek miydi? Çünkü savaş esnasında şüphe ettiğimiz şeylerin gerçek olduğuna dair haberler gelmeye başlamıştı. Naziler tutukladıkları insanları toplama kamplarında katletmişlerdi. Milyonlarca insan toplu olarak öldürülmüş, kurşuna dizilmiş, gaz odalarında zehirlenmiş ya da canlı canlı gömülmüştü.

Tekrar yatağıma işemeye başladım. Korku geçmişe aitti; paçayı kurtardığım kaderden çok korkmuştum. Utancım da geçmişe aitti. Babamı düşünüyordum, karşılaşmıştık ama ben ona seslenmemiştim. Acaba gerçekten o muydu? Hâlâ hayatta mıydı? Ya annem? Onlara karşı vicdan azabıyla katlanan bir sevgi duymaya başladım.

Bulutsuz gecelerde yatakhaneden kaçıyor, gökyüzünü seyre dalıyordum. "Joseph ve annesinin yıldızını" gördüğümde diğer yıldızlar yeniden Yiddiş şarkılar söylemeye başlıyordu. Çok geçmeden görüşüm bulanıyor, soluğum kesiliyor, kollarımı kavuşturup çimlerde kıpırdamadan duruyordum; sümüğüm ve gözyaşım birbirine karışıp beni doyuruyordu.

Peder Pons artık bana İbranice dersleri vermeye vakit bulamıyordu. Aylardır ailelerimizin izlerini sürerek, direnişçilerin hazırladıkları mezarlık kayıtlarını karşılaştırarak, Brüksel'den toplama kamplarında ölenlerin listelerini getirterek sabahtan akşama kadar koşturuyordu.

Bazılarımız için haber çabuk geldi. Kendi ailelerinden tek hayatta kalan onlardı. Derslerden arta kalan zamanlarda onları teselli ediyor, onlarla ilgileniyor, bir yandan da kendimizi düşünüyorduk. Bir sonraki ben mi olacağım? Acaba bir türlü gelmeyen haber hayra mı alamet? Yoksa en kötüsüne mi?

Olaylar umutların yerini almaya başladığından beri Rudy, tüm ailesini kaybettiğini düşünmeye başladı. "Ben böyle *schlemazel*'ken başka türlüsü olamaz." Gerçekten de peder her

hafta, önce ağabeyinin, sonra diğer kardeşlerinin, sonra kız kardeşlerinin, sonra da babasının Auschwitz'in gaz odalarında öldürüldüğü haberleriyle geldi. Sessiz ve sonsuz bir acı her seferinde arkadaşımı yerle bir ediyordu: Çimenlerin üzerine uzanıyor, kırlangıçlarla dolu güneşli gökyüzünü el ele saatlerce izliyorduk. Sanırım ağlıyordu ama onurunu kırmaktan korktuğum için ona dönüp bakmaya cesaret edemiyordum.

Bir gece peder Brüksel'den döndüğünde, pedal çevirmekten kıpkırmızı olmuş bir suratla, doğruca Rudy'ye yöneldi.

"Rudy, annen yaşıyor. Cuma günü diğer hayatta kalanları getirecek konvoyla Brüksel'e gelecek."

O gece Rudy öyle ağladı, öyle ağladı ki annesini göremeden gözyaşlarıyla boğulup öleceğini sandım.

Cuma günü Rudy yıkanmak, giyinmek, ayakkabılarını cilalamak, onu daha önce hiç görmediğimiz bir burjuva havasına girmek için daha gün doğmadan uyandı. Saçlarını briyantinle yatırmış, dalgalı biçimde taramıştı; ben onu ancak o faun kulaklarından tanıyabildim. Öyle heyecanlıydı ki devamlı gevezelik ediyor, bir konudan diğerine atlıyor, daha sözünü bitirmeden cümleleri havada kalıyordu.

Bir araba ayarlayan Peder Pons yolculuğa benim de katılmama karar verdi, böylece üç yıldan sonra ilk kez Sarı Villa'nın dışına çıktım. Rudy'nin neşesi yüzünden kendi ailemin kaderiyle ilgili kaygılarımı bir kenara bırakmıştım.

Brüksel'in gri binalarının arasında ince bir yağmur çiseliyor, kaldırımları ışıldatıyor, arabanın camını şeffaf bir sis gibi kaplıyordu. Hayatta kalanların getirildikleri görkemli otele

vardığımızda Rudy doğruca kapıdaki kırmızı ve altın işlemeli üniformalı görevliye koştu.

"Piyano nerede? Annemi piyanonun yanına götürmeliyim. O eşsiz bir piyanisttir. Bir virtüözdür. Konserler verir."

Bardaki cilalı enstrümanı bulmuştuk, o sırada kurtulanların çoktan getirildiklerini, bitleri ayıklandıktan ve banyoya sokulduktan sonra restoranda karınlarını doyurduklarını öğrendik.

Rudy, Peder Pons ve benim eşliğimde salona koştu.

Donuk renkli tenleri kemiklerine yapıştığından neredeyse kemikleri sayılacak kadar zayıf kadın ve erkekler salonda duruyorlar, aynı boş bakan gözlerin altında aynı mor halkalarıyla, çatal kaşığı bile kaldıramayacak derecede bitkin, bir tas çorbanın üzerine eğilmiş, karınlarını doyuruyorlardı. Öylesine açlar ve yemeklerini yiyemeyecekler diye öylesine korkuyorlardı ki bizim geldiğimizi fark etmediler.

Rudy gözleriyle salonu taradı.

"Burada değil. Başka bir restoran daha var mı, peder?"

"Sorayım" diye cevapladı.

Masalardan birinden bir ses yükseldi.

"Rudy!"

Bir kadın ayağa kalktı, bize el sallayayım derken az daha düşecekti.

"Rudy!"

"Anne!"

Rudy ona haykıran annesine koşup sarıldı.

Gördüğüm kadın Rudy'nin bana anlattığı kadın değildi, "Devlet gibi kadındır" derdi. "Kocaman memeleriyle, buz mavisi gözleriyle, dalga dalga gür siyah saçlarıyla girdiği her ortamın hayranlığını kazanır." Oysa anlattığı kadın yerine yaşlı, ufak tefek, neredeyse başında saç kalmamış, solgun iri

gözleriyle sabit bakan, yün bir elbisenin altında geniş, düz ve kemikli vücudu ortaya çıkan bir kadına sarılıyordu.

Yiddiş sözler fısıldayıp birbirlerinin omuzlarında ağladılar, bunun üzerine Rudy'nin yanlış kişiye sarılmadığını, yalnızca anılarını biraz güzelleştirmiş olabileceğini düşündüm.

Rudy onu bir yere götürmek istiyordu.

"Gel anne, otelde bir piyano var."

"Hayır, Rudy, önce tabağımdakileri bitirmek istiyorum."

"Hadi ama anne, gel."

"Havuçları bitirmedim" dedi inatçı bir çocuk gibi ayağını yere vurarak.

Rudy şaşkındı. Karşısında otoriter annesi değil, tabağını bırakmak istemeyen inatçı bir kız çocuğu duruyordu. Peder işaret edip annesine ısrar etmemesini söyledi.

Kadın çorbasını özenle, yavaşça bitirdi, kimseye aldırmadan bir parça ekmekle tabağı pırıl pırıl yapana kadar sıyırdı. Etrafındaki herkes aynı şekilde hareket ediyordu. Yıllardır doğru düzgün beslenememişlerdi, şimdi tutkuyla yiyorlardı.

Sonra Rudy koluna girerek annesinin kalkmasına yardım etti ve onu bizimle tanıştırdı. Kadın yorgunluğuna rağmen bize gülümsemeye gayret ediyordu.

"Biliyor musunuz" dedi Peder Pons'a, "Rudy'yi yeniden bulacağım umuduyla hayata tutundum."

Rudy gözlerini kırpıştırdı ve konuyu değiştirdi.

"Gel, piyanoya gidelim anne."

Şekerlemeden yapılmış gibi duran salonları geçtikten, kalın ipek perdelerle ağırlaşan kapıları aştıktan sonra Rudy annesini tabureye dikkatle oturttu ve piyanonun kapağını kaldırdı.

Kadın yarım kuyruklu piyanoyu önce heyecanla, sonra tedirginlikle inceledi. Hâlâ çalabiliyor muydu? Ayağını pedala koydu ve parmaklarıyla tuşları okşadı. Titriyordu. Korkuyordu.

"Çal, anne, çal!" diye haykırdı Rudy.

Kadın panikleyip oğluna baktı. Yapamamaktan korktuğunu, takati olmadığını ve daha birçok şeyi oğluna söylemeye cesaret edemedi.

"Çal, anne, çal. Ben de savaşı senin bir gün benim için yeniden çalacağını düşünerek geçirdim."

Bocaladı, yeniden piyanoya tutundu, sonra tuşları altından kalkması gereken bir engel gibi inceledi, elleri tuşlara yaklaştı, çekingen parmakları hafifçe fildişi tuşlara gömüldü.

Şimdiye dek duyduğum en yumuşak, en hüzünlü müziği çalmaya başladı. Başlarda sesler biraz kırılgan ve dağınıktı; sonra zenginleşti, güçlendi. Müzik ortaya çıktı, yoğunlaştı, büyüdü, sarsıcı ve coşkun bir hal aldı.

Rudy'nin annesi çaldıkça canlanıyordu. Artık gördüğüm kadında Rudy'nin anlattığı kadını seçebiliyordum.

Parça bitince oğluna döndü.

"Chopin" diye mırıldandı. "Bizim başımızdan geçenleri yaşamadı ama yine de hepsini tahmin etti."

Rudy annesinin boynuna sarıldı.

"Yeniden okula başlayacak mısın, Rudy?"

"Söz veriyorum."

Sonraki haftalarda Rudy'nin annesini sık sık gördüm. Chemlay'li yaşlı bir kadın onu evinin bir odasına kiracı olarak kabul etmişti. Yavaş yavaş kilo alıyor, saçları uzuyor, rengi yerine geliyor ve otoritesine yeniden kavuşuyordu. Akşamları annesine giden Rudy, iflah olmaz tembel teneke değildi artık, hatta matematikte şaşırtıcı yetenekler göstermeye başladı.

Pazar günleri Sarı Villa gizlenen çocukların toplanma yerine dönüşüyordu, üç yaşından on altı yaşına kadar henüz yakınlarından haber alınamamış tüm çocuklar çevreden buraya getiriliyordu. Sundurmanın altına kurulmuş geçici sahnede

sergileniyorlardı. Bir sürü insan geliyordu. Kimi oğlunu ya da kızını, kimi yeğenini ya da kuzenini, kimi de kendini artık sorumlu hissettiği uzak bir akrabasını bulmak için geliyordu. Yetim çocukları evlat edinmek isteyen çiftler de kayıt yaptırıyordu.

Bu gösteriyi sabırsızlıkla ve bir o kadar da korkarak bekliyordum. Adım okunup da sahneye her çıktığımda, bir ses, bir sesleniş için umutlanıyor, annemin sesini duymayı umuyordum. Derin bir sessizlik içinde döndüğümde içimden kendime zarar vermek geliyordu.

"Bu benim hatam peder, eğer ailem geri gelmiyorsa bunun tek sebebi savaş süresince onları düşünmememdir."

"Yapma, Joseph. Eğer ailen gelmezse bunun tek sorumlusu Hitler ve Naziler. Bu ne senin ne de onların hatası."

"Beni evlatlık vermek istemiyor musunuz?"

"Bunun için çok erken, Joseph. Vasilerinin ölümünü belgeleyen kâğıtlar olmadan bunu yapmaya hakkım yok."

"Zaten kimse beni istemeyecek."

"Hadi, umudunu kaybetmemelisin."

"Umut etmekten nefret ediyorum. Umutlandığım zaman kendimi değersiz ve berbat hissediyorum."

"Daha alçakgönüllü ol ve biraz olsun umut etmeyi dene."

O pazar, yetimlerin yine bir işe yaramayan onur kırıcı geleneksel sergisinden sonra, annesiyle çay içmek için köye giden Rudy'ye eşlik etmeye karar verdim.

Biz yoldan inerken, karşıda yokuş tırmanan iki siluet gördüm.

Hiç düşünmeden koşmaya başladım. Öyle koşuyordum ki âdeta ayaklarım yere basmıyordu. Uçar gibiydim. Öyle hızlıydım ki bacaklarım kalçamdan ayrılacak diye korktum.

Ne adamı ne de kadını tanımıştım. Sadece annemin paltosunu tanımıştım. Pembe-yeşil ekose, kapüşonlu bir palto. Anne! Daha önce hiç pembe-yeşil ekose kapüşonlu bir palto giyen birini görmemiştim.

"Joseph!"

Üzerlerine atıldım. Nefes nefese, tek kelime edemeden, onları elledim, dokunup yokladım, onlara sarıldım, şöyle bir bakıp tekrar sarıldım, kollarına asılıp gitmelerine engel olmak istedim. Bu taşkın, coşkulu hareketleri yüz defa tekrarladım. Evet, onları hissediyordum, onları görüyordum; evet, hayattaydılar, yaşıyorlardı.

Mutluluktan acı çekiyordum.

"Joseph, Josephçiğim! Mishke, görüyor musun, ne kadar da yakışıklı olmuş..."

"Büyümüşsün oğlum!"

Beni ağlatan aptalca, anlamsız şeyler söylüyorlardı. Ben ise hiçbir şey diyemiyordum. Birbirimizden ayrı geçen üç yılın acısı gelip omuzlarıma çökmüş, sesimi soluğumu kesmişti. Dudaklarım uzun, sessiz bir çığlık için aralandı, yalnızca hıçkırabiliyordum.

Söyledikleri hiçbir şeye cevap vermediğimin farkına varınca, annem Rudy'ye döndü.

"Küçük Josephim çok heyecanlı değil mi?"

Rudy onaylarcasına başını salladı. Annemin bu durumu daha yeni anlaması, keşfetmesi, benim daha fazla gözyaşı dökmeme sebep oldu.

Bir saatten uzun bir süre tek kelime edemedim. Bu bir saat boyunca, bir elim babamın bacağına yapışık, diğer elim annemin avucunun içinde, onları bırakmadım. Bu bir saat boyunca Peder Pons'a anlattıklarından nasıl hayatta kaldıklarını, buradan pek uzakta olmayan büyük bir çiftlikte nasıl birer çiftçi

gibi çalışıp saklandıklarını öğrendim. Beni bulamamalarının nedeni Brüksel'e döndüklerinde, Kont ve Kontes Sully'nin ortadan kaybolması ve direnişçilerin onları yanlış yönlendirerek Hollanda'ya göndermesiymiş.

Onlar kaderin çizdiği dolambaçlı yolları anlatırlarken annem sık sık bana dönüyor, beni okşayarak fısıldıyordu:

"Josephçik..."

Tekrar Yiddiş kelimeler duyduğum için çok memnundum. Bu dil öyle sevecendi ki içine bir yumuşaklık, şirinlik, kulağa hoş gelen bir hece eklemeden bir çocuğa adıyla seslenmek mümkün değildi; sanki kelimenin kalbine uzatılmış bir şekerleme gibiydi... Bu sevgiyle kısa sürede kendime geldim ve tek düşündüğüm şey onları kendi krallığımı, yıllarımı mutlu ve neşeli geçirdiğim Sarı Villa'yı ve bahçesini görmeye götürmekti.

Hikâyeleri bitince bana döndüler.

"Brüksel'e döneceğiz. Gidip eşyalarını alır mısın?"

İşte o anda konuşma yetime tekrar kavuştum.

"Nasıl? Burada kalamaz mıyım?"

Sorum şaşkın bir sessizlikle karşılandı. Annem kirpiklerini kırpıştırdı, doğru duyduğuna emin olamıyordu, babam çenesini kasarak tavana baktı. Peder Pons ise boynunu bana doğru uzattı.

"Ne dedin, Joseph?"

Birden, sözlerimin ailemin kulaklarını nasıl da tüyler ürpertici şekilde çınlattığını fark ettim. Utanca boğuldum! Artık çok geçti! İkincinin ilkine göre farklı bir etki yaratmasını umarak sözlerimi yineledim:

"Burada kalamaz mıyım?"

Olmadı! Hatta daha da kötü oldu! Gözleri doldu, yüzlerini çevirip pencereye döndüler. Peder kaşlarını kaldırdı.

"Sen ne dediğinin farkında mısın, Joseph?"

"Burada kalmak istediğimi söylüyorum."

Ummadığım anda tokadı yedim. Peder Pons, hâlâ sıcak olan eliyle bana üzgün şekilde bakıyordu. Ben de ona şaşkınlıkla baktım. Bana daha önce hiç vurmamıştı.

"Özür dilerim peder" diye geveledim.

Peder beklediği tepkinin bu olmadığını göstermek için ciddiyetle kafasını salladı, gözüyle bizimkileri işaret etti. Talimatına uydum.

"Özür dilerim baba, özür dilerim anne. Sadece burada iyiyim demek istedim, teşekkür etmek istedim."

Bizimkiler bana sarıldılar.

"Haklısın tatlım, Peder Pons'un hakkını hiçbir zaman ödeyemeyeceğiz."

"Asla!" diye devam etti babam.

"Duydun mu Mishke, Josephimiz aksanını kaybetmiş. Artık onun bizim oğlumuz olduğuna inanmayacaklar."

"Haklı olan o. Şu lanet Yiddiş dilini artık konuşmamalıyız."

Gözlerimi pedere dikip sözlerini kestim.

"Sadece sizden ayrılmanın zor olacağını söylemek istedim..."

Brüksel'e dönünce, ticaret işlerine dört elle, hırsla sarılan babamın kiraladığı geniş evi zevkle keşfetsem de, kendimi annemin okşayışlarına, şefkatine, âdeta şarkı söyler gibi tınlayan sesine bıraksam da boşunaydı; kendimi akıntıya kapılmış küreksiz bir sandal gibi yalnız hissediyordum. Uçsuz bucaksız, sınırsız, tüm rüzgârlara açık Brüksel'in bana güven verecek

bir bahçe duvarı yoktu. Doyasıya yiyor, üzerime özel dikilmiş kıyafetler giyiyor, ayağıma ölçüyle yapılmış ayakkabılar geçiriyordum; bana ayrılmış harika bir odada bir sürü oyuncağım, kitabım vardı ama Peder Pons'la büyük gizemleri düşünürken geçirdiğimiz saatlerin eksikliğini hissediyordum. Yeni okul arkadaşlarım sıkıcı, dersler anlamsız, öğretmenler ruhsuz, teneffüsler yavan geliyordu. İnsan ailesini bir sarılışta bulamıyor. Üç yılda bana yabancılaşmışlardı; belki onlar değişmişti, belki de ben. Bir çocuk bırakmışlar, bir ergen bulmuşlardı. Maddi başarı hırsı babamı çok değiştirmişti. Schaerbeck'in durmadan sızlanan mütevazı terzisi son günlerin zengin ithalat-ihracatçılarından birine dönüşmüştü.

"Göreceksin oğlum, bir servet yapacağım ve sonra sen bu işleri devralacaksın" diye anlatıyordu gözleri heyecanla parlayarak.

Gerçekten onun gibi olmak istiyor muydum?

Beni geleneksel Musevi okuluna yazdırıp bar mitzvah'ıma[13] hazırlanmamı söylediğinde tereddütsüz reddettim.

"Bar mitzvah'ını yapmak istemiyor musun?"

"Hayır."

"Tevrat okumayı öğrenmek, İbranice yazıp dua etmeyi öğrenmek istemiyor musun?"

"Hayır."

"Neden peki?"

"Ben Katolik olacağım!"

Cevabı gecikmedi: Okkalı bir tokat. Birkaç hafta içinde yediğim ikinci tokat. Peder Pons ve ardından babam. Özgürlük, benim için sadece tokatların özgürlüğüne dönüşmüştü.

Annemi çağırdı ve tanıklık etmesini istedi. Katolik olmak

---

13. 13 yaşına gelen Musevi çocukların erkekliğe geçişlerini simgeleyen tören. (ç.n.)

istediğimi tekrar ettim, onayladım. Annem ağladı, babam bağırdı. Aynı gece kaçtım.

Bir bisiklete atlayıp Chemlay'e giden yolu defalarca karıştırmama rağmen saat on bire doğru Sarı Villa'ya vardım.

Kapıyı bile çalmadım. Bahçe duvarını dolaşıp koruluğun paslı kapısını ittim ve doğruca kullanılmayan kiliseye yöneldim.

Kapı açıktı. Döşeme kapağı da öyle.

Tahmin ettiğim gibi Peder Pons oradaydı.

Beni görür görmez kollarını açtı. Boynuna atıldım ve kafamı karıştıran her şeyi anlatıp içimi döktüm.

"Bir tokadı daha hak ediyorsun" dedi beni hafifçe göğsüne bastırarak.

"Hepinizin nesi var böyle?"

Oturmamı istedi ve birkaç mum yaktı.

"Joseph, sen Tanrı'nın sevgili kullarından, katledilmiş bir halktan hayatta kalmış birkaç kişiden birisin. Altı milyon Yahudi öldürüldü... Altı milyon! Bu kadar ceset karşısında daha fazla saklanamazsın."

"Benim onlarla ortak neyim var peder?"

"Onlar sayesinde dünyaya, hayata gelmiş olmak. Onlarla aynı zamanda ölüm tehdidine maruz kalmak."

"Peki sonra? Farklı düşünmeye hakkım yok mu?"

"Elbette var ama artık burada olmayan bu insanların bir zamanlar var olduklarına tanıklık etmelisin."

"Neden siz değil de ben?"

"Senin kadar ben de etmeliyim. Hatta herkes kendine göre etmeli."

"Bar mitzvah'ımı yapmak istemiyorum. Ben de sizin gibi İsa'ya inanmak istiyorum."

"Dinle, Joseph. Bar mitzvah'ını yapacaksın çünkü anneni seviyorsun ve babana da saygı duyuyorsun. Din meselesine gelince, onu ileride tekrar düşünürsün."

"Ama..."

"Bugün önemli olan Musevi olduğunu kabul etmen. Bunun dini inançla hiçbir ilgisi yok. Daha sonra hâlâ istersen din değiştirmiş bir Musevi olabilirsin."

"Yani bir Musevi, sonsuza kadar Musevi mi kalır?"

"Evet, hep öyle kalır. Bar mitzvah'ını yap, Joseph. Yoksa ailenin kalbini kıracaksın."

Haklıydı.

"Aslında peder, sizinleyken Musevi olmak hoşuma gidiyordu."

Kahkahayı patlattı.

"Ben de öyle, Joseph, ben de seninleyken Musevi olmaktan hoşlanıyordum."

Bir süre birlikte güldük. Sonra elini omuzlarıma koydu.

"Baban seni seviyor, Joseph. Belki seni yanlış seviyor, belki hoşuna gitmeyen bir tarzda seviyor ama yine de seni başka hiç kimseyi sevmeyeceği ve senin de kimse tarafından sevilmeyeceğin gibi seviyor."

"Sizin bile mi?"

"Joseph, ben seni öteki çocuklar kadar seviyorum, tamam, belki biraz daha fazla. Ama bu aynı sevgi değil."

İçim rahatlamıştı, duymak istediğim cümlenin bu olduğunu anladım.

"Kurtul benden artık, Joseph. Ben görevimi tamamladım. Şimdi dost olabiliriz."

Eliyle işaret edip bana kriptayı gösterdi.

"Bir şey dikkatini çekmedi mi?"

Hafif karanlığa rağmen şamdanların ortadan kaybolduğunu fark ettim, Tevrat da gitmişti, Kudüs'ün fotoğrafı da... Raflarda duran kitaplara yaklaştım.

"Ne... Bunlar İbranice değil..."

"Burası da artık bir sinagog değil."

"Neler oluyor?"

"Bir koleksiyona başladım."

Üzerinde bilmediğim harfler olan kitapları okşadı.

"Stalin sonunda Rus ruhunu öldürecek. Başkaldıran şairlerin eserlerinin koleksiyonunu yapıyorum."

Peder bize ihanet ediyordu! Sitemimi hemen gözlerimden okudu.

"Hayır, sana ihanet etmiyorum, Joseph. Museviler için artık sen varsın. Bundan sonra Nuh sensin."

Bu hikâyeyi sonu yokmuş gibi görünen zeytinliklere bakan gölge bir terasta tamamladım. Arkadaşlarımla birlikte öğle uykusuna çekilmek yerine sıcaktan kaçmayarak burada kaldım çünkü güneş neşesini yüreğimin derinliklerine kadar ulaştırıyordu.

Bu olanların üzerinden elli yıl geçip gitti. Sonuçta bar mitzvah'ımı yaptım, babamın işlerini devraldım ve Hıristiyan olmadım. Tutkuyla atalarımın dinini öğrendim ve çocuklarıma öğrettim. Ama Hıristiyan olmak istediğim zamanlardaki Tanrı bir daha hiç gelmedi...

İlgisiz bir Musevi olmamdan dindar bir Musevi olmama kadar geçen zamanda tüm varlığımla, bir daha asla Tanrı'yı; zambak buketlerinin, yumuşacık yanan mumların, cilalı ahşap kokularının üzerinde asılı, kaçak çocukları ve suç ortağı köylüleri seyre dalan iyi yürekli bu Tanrı'yı, çocukluğumda hissettiğim gibi, bu küçük köy kilisesinde, sihirli pencereler, taçlı melekler ve org melodileri arasında hissettiğim gibi hissetmedim.

Peder Pons'la görüşmeye devam ettim. İlk önce Chemlay'e 1948 yılında, belediye, toplama kampından asla dönmeyen Matmazel Marcelle'in adını bir sokağa verdiğinde döndüm. Hepimiz oradaydık; onun sakladığı, beslediği, sahte kimliklerle yaşattığı tüm çocuklar. Adının verildiği tabelayı

açmadan önce belediye başkanı eczacı hakkında, bir önceki savaşın kahramanı subay babasını da anarak bir konuşma yaptı. Çiçeklerin arasından ikisinin fotoğrafları görünüyordu. Kahrolası'nın ve albayın fotoğraflarına baktım; aynıydılar, ikisi de korkunç derecede çirkindi, tabii asker olanın bir de bıyığı vardı. Üç haham, hayatını feda eden eczacının hatırasından ve cesaretinden övgüyle söz edip saygıyla andılar, ardından peder bir önceki koleksiyonunu göstermek için onları götürdü.

Barbara'yla evliliğim sırasında Peder Pons gerçek bir sinagog görme fırsatı buldu, ritüelleri büyük bir zevkle yerinde izledi. İlerleyen zamanlarda sık sık evime gelip Yom Kippur[14] ve Roş Aşana[15] için ya da çocuklarımın doğum günlerinde bize katıldı. Bununla birlikte ben de kullanılmayan kilisenin kriptasına inerek onun hiç sonu gelmeyen düzenli dağınıklığının konforunu yaşamak için Chemlay'e gitmeyi tercih ediyordum. Otuz yıl boyunca bana sık sık şöyle dedi:

"Bir koleksiyona başlıyorum."

Kuşkusuz, hiçbir şey Shoah'a[16] benzemez ve hiçbir felaket bir başka felaketle kıyaslanmaz ama ne zaman dünya üzerinde bir halk, başka insanların çılgınca tehdidi altında görülse, peder bu tehdidin altındakileri simgeleyen eşyaları kurtarmaya girişirdi. Âdeta Nuh'un gemisine bir sürü eşya toplardı: Kızılderililer koleksiyonu, Vietnamlılar koleksiyonu, Tibetli keşişler koleksiyonu vardı.

Gazeteleri okurken, bir dahaki ziyaretimde Peder Pons'un bana söyleyeceklerini görebiliyordum:

---

14. İbranicede "Kefaret Günü" anlamına gelen, günahların affı için oruç tutulup dua edilen Musevilerin kutsal günü. (ç.n.)

15. Yahudi takvimine göre yeni yılın başlangıcı kabul edilen dini bayram. (ç.n.)

16. Nazilerin gerçekleştirdiği Yahudi soykırımını tanımlamak için kullanılan İbranice terim. (ç.n.)

"Bir koleksiyona başlıyorum."

Rudy'yle dostluğumuz devam etti. İsrail'in kuruluşuna katkıda bulunduk. Ben para verdim, o oraya yerleşti. Peder Pons binlerce defa İbranicenin, bu kutsal dilin yeniden dirildiğini gördüğüne çok sevindiğini söyledi.

Kudüs'teki Yad Vashem Soykırım Enstitüsü, Nazizm ve terör zamanında hayatları pahasına Yahudileri kurtararak insanlık örneği gösteren kişilere "Uluslararası Dürüst" unvanı vermeyi kararlaştırdı. Peder Pons Aralık 1983'te "Dürüst" unvanı aldı.

Bunu asla öğrenemedi, kısa süre önce ölmüştü. Hiç şüphe yok ki tüm alçakgönüllülüğüyle, Rudy ve benim onun için tasarladığımız törenden hoşlanmayacaktı. Hiç şüphe yok ki, teşekkür edilmesini istemeyecek, sadece yüreğinin sesini dinleyip görevini yaptığını söyleyerek karşı çıkacaktı. Oysa bizi, onun çocuklarını ancak böyle bir kutlama bu kadar mutlu edebilirdi.

Bu sabah, Rudy ve ben, İsrail'de onun adını taşıyan ormanın patikalarında dolaşmaya gittik. "Peder Pons Korusu"ndaki iki yüz yetmiş bir ağaç, onun kurtardığı iki yüz yetmiş bir çocuğu simgeliyordu.

Genç fidanlar bundan böyle daha yaşlı gövdelerin dibinde büyüyeceklerdi.

"Bak Rudy, yakında orada daha fazla ağaç olacak ve bu sayının hiçbir anlamı kalmayacak..."

"Tam tersine, Joseph. Senin kaç çocuğun var? Dört. Peki kaç torunun var? Beş. Peder Pons seni kurtararak dokuz kişiyi kurtarmış oldu. On iki kişi de bizden. Bir dahaki nesilde bu daha da artacak. Ve hiç durmadan çoğalacak. Birkaç yüzyıl içinde milyonlarca insanı kurtarmış olacak."

"Nuh gibi."

"İncil'i hatırlıyor musun, imansız? Beni şaşırtıyorsun..."

Tıpkı eski günlerdeki gibi Rudy ve ben her konuda farklıydık ama bir o kadar da birbirimizi seviyorduk. Ateşli bir şekilde tartışabiliyor, sonra da birbirimize iyi akşamlar dileyip sarılıyorduk. Buraya, Filistin'deki çiftliğine her geldiğimde ya da o bana, Belçika'ya geldiğinde, İsrail konusuna takılıp kalırdık. Bu genç ulusu desteklesem de rejimin uygulamalarının en masum olanından en savaşçı olanlarına kadar her şeyi benimseyen Rudy'nin aksine, eylemlerinden hiçbirini onaylamıyordum.

"Kısaca Rudy, İsrail yanlısı olmak, İsrail'in karar verdiği her şeyi onaylamak anlamına gelmez. Filistinlilerle barış yapmak gerekir. Onların da en az senin kadar burada yaşamaya hakları var. Burası onların da memleketi. Onlar İsrail kurulmadan önce de burada yaşıyorlardı. Gördüğümüz zulüm bile yüzyıllardır beklediğimiz sözleri onlara söylememizi gerektiriyor."

"Evet, ama güvenliğimiz..."

"Barış, Rudy, barış, Peder Pons'un bize dilemeyi öğrettiği şey."

"Saf olma Joseph. Barışa ulaşmanın en iyi yolu savaşmaktır."

"Ben öyle düşünmüyorum. İki taraf arasında ne kadar kin biriktirirsen barış da o kadar imkânsız olur."

Az önce, zeytin ağacı dikiminden dönerken, bir tankın paletleriyle yıkılmış bir Filistin evinin önünden geçtik. Göğe yükselen toz bulutu içinde eşyalar etrafa saçılmıştı. Yıkıntıların arasında iki grup çocuk çatışıyorlardı.

Ondan cipi durdurmasını istedim.

"Ne oluyor?"

"Bizimkilerin misillemesi" diye cevap verdi. "Dün bir Filistinli intihar saldırısı düzenledi. Üç kurban. Karşılık vermemiz gerekirdi."

Cevap vermeden arabadan indim ve molozların üzerinde yürüdüm.

İki rakip grup, Yahudi çocuklar ve Filistinli çocuklar birbirlerine taş atıyorlardı. İsabet ettiremeyince birisi yerden bir demir kaptı ve en yakınındaki düşmanına saldırıp ona vurdu, karşı saldırı gecikmedi. Birkaç saniye içinde iki taraf da birbirlerine kalaslarla sert darbeler indiriyorlardı.

Bağırarak onlara koştum.

Korkmuşlar mıydı? Çatışmayı kesmek için bu şaşkınlıktan mı faydalanmışlardı? Ayrı yönlere dağıldılar.

Rudy bezgin bir ifadeyle ağır ağır yanıma geldi.

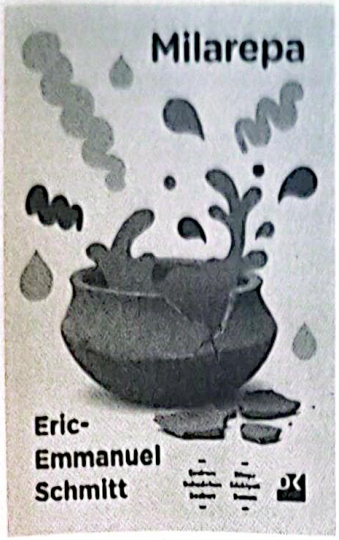
Eğildim, molozların arasında bazı eşyalar dikkatimi çekti. Yerden bir kippa[17] ve bir Filistin poşusu aldım. Birini sağ cebime, diğerini sol cebime koydum.

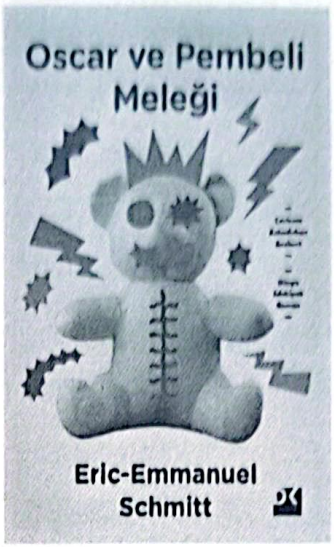
"Ne yapıyorsun?" diye sordu, Rudy.

"Bir koleksiyona başlıyorum."

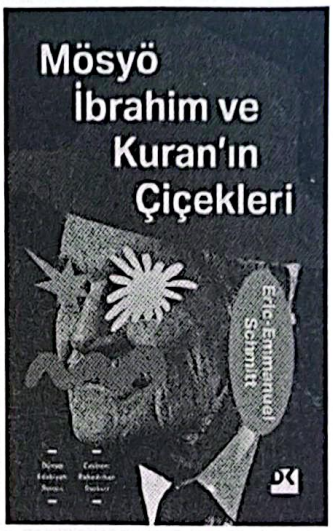
17. Musevilerin geleneksel başlığı. (ç.n.)

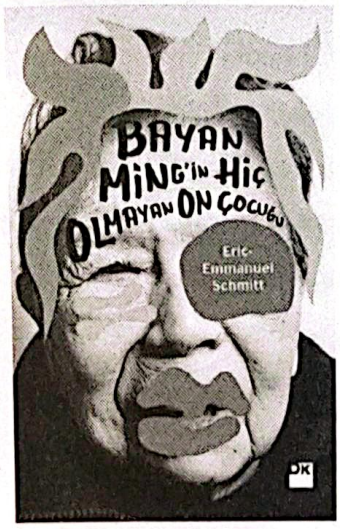
YAZARIN DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN
GÖRÜNMEYEN DÖNGÜ SERİSİ'NİN DİĞER KİTAPLARI

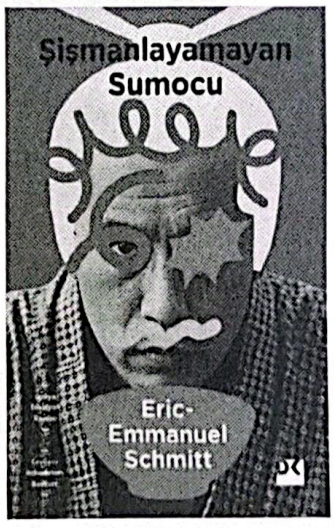

MİLAREPA	Eric Emmanuel Schmitt
OSCAR VE PEMBELİ MELEĞİ	Eric Emmanuel Schmitt
CLARA'YA MEKTUPLAR	Juan Rulfo
HANIMEFENDİ	E L James
KARA ÇİÇEK	Kim Young-Ha
MADAM PYLINSKA VE CHOPIN'İN SIRRI	Eric Emmanuel Schmitt
UÇSUZ BUCAKSIZ DÜNYADA KISA BİR GEZİNTİ	Douglas Westerbeke
BÜLBÜL	Kristin Hannah
GECE YOLU	Kristin Hannah
ATEŞBÖCEĞİ YOLU	Kristin Hannah
UNUTULMUŞ KADINLAR	Kristin Hannah
MUCİZELER YAĞARKEN	Kristin Hannah
KIŞ BAHÇESİ	Kristin Hannah
GÜMÜŞ GÖZYAŞLARI	Kristin Hannah
EVDEN ÇOK UZAKTA	Kristin Hannah
SARAYDAN SÜRGÜNE	Kenizé Mourad
PAK İNSANLAR ÜLKESİNDE	Kenizé Mourad
BEGÜM	Kenizé Mourad
GÜNBATIMINDA	Hwang Sok-Yong
GECE YARISI TÜM ÂŞIKLAR	Mieko Kawakami
MÖSYÖ İBRAHİM VE KURAN'IN ÇİÇEKLERİ	Eric Emmanuel Schmitt
İNSANİ ŞEYLER	Karine Tuil
MİLYON DOLARLIK ADAM	Genki Kawamura
YILDIZLARA DEĞEN RÜZGÂR	Jung Myung Lee
FARE DÖRTLEMESİ HARUKİ MURAKAMİ	
CENNET	Mieko Kawakami
TORUN	Bernhard Schlink
KEDİ GÖZÜ	Margaret Atwood
AFET GEZGİNLERİ	Yun Ko-Eun

ACI OTLAR	Marga Minco
BİR KADINI GÖRMEK	Annemarie Schwarzenbach
BİTKİLERİN ÖZEL HAYATI	Lee Seoung-U
BEYAZ KÖLE	Bernardine Evaristo
ÂDEM'DEN ÖNCEKİ YAŞAM	Margaret Atwood
AMERİKANA	Chimamanda Ngozi Adichie
CENNETE	Hanya Yanagihara
ORTADAN KAYBOLAN FİL	Haruki Murakami
MEMELER VE YUMURTALAR	Mieko Kawakami
YEDİ YILLIK KARANLIK	Jeong You Jeong
KATİL	Kanae Minato
ANNEM KOKAN ÇİÇEKLER	Genki Kawamura
CENNETTEN KAÇAN ÇOCUK	Lee Jung-Myung
BİR KEDİYİ TERK ETMEK	HARUKİ MURAKAMİ
DUNBAR	Edward St. Aubyn
YÜKSELEN GÜNEŞİN ÜLKESİNDE	Chimamanda Ngozi Adichie
BOYNUNUN ETRAFINDAKİ ŞEY	Chımamanda Ngozi Adichie
OLGA	Bernhard Schlink
BİRİNCİ TEKİL ŞAHIS	Haruki Murakami
ÇUKUR	Pyun Hye-Young
ADOLF H.'NİN DİĞER YAŞAMI	Eric Emmanuel Schmitt
İYİ EVLAT	Jeong You Jeong
HAYVAN ÇİFTLİĞİ	George Orwell
SADECE MÜZİK	Haruki Murakami
AMERİKAN SAVAŞI	Omar El Akkad
YOKSULLAR EVİ	George Orwell
1984	George Orwell
BOĞULMAMAK İÇİN	George Orwell
HAYVAN ÇİFTLİĞİ	George OrwellL
PINBALL 1973	Haruki Murakami
KIZ, KADIN, ÖTEKİ	Bernardıne Evaristo
MUCİZE ÇOCUK	Kim Yeon-Su

Bir koleksiyona başlıyorum!

Nazi işgalinin karanlığında küçük Joseph için dünya bir anda değişir. Yahudi olduğu için ailesinden ayrılmak zorunda kalan Joseph, güvenli bir yer bulma umuduyla bir Katolik yetimhanesine gönderilir. Oranın yöneticisi Peder Pons, sadece çocukları saklayan biri değil; onların kimliklerini, geçmişlerini ve unutulmaya yüz tutan hikâyelerini de korumaya çalışan sessiz bir kahramandır.

Peder Pons'un küçük odasında, savaşın yok etmeye çalıştığı bir dünyanın izleri saklıdır: kitaplar, dini objeler, hatıralar... Her biri, kaybolmaması gereken hayatların sessiz bir koleksiyonuna dönüşür. Rahip, tıpkı Nuh'un tufandan kurtardığı canlılar gibi, bir halkın hafızasını ve kültürünü karanlığın ortasında korumaya çalışır.

Bu hikâye bir çocuğun saf bakışıyla korkunun ortasında filizlenen cesareti, inançların ötesindeki insanlığı ve savaş zamanında sönmeyen umudu anlatıyor.

QR kodu okutunuz
Dijital fiyat etiketi
Sertifika no: 44919
ISBN 978-625-8593-27-3
9 786258 593273
Doğan Kitap